

NOVI

Odmev

DECEMBER 2014
ŠTEVILKA 54
ISSN 1331 - 548X

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM

SLOVENSKI DOM

1929 - 2014

85

Jubilej

**EKSPLOZIJA VZNESENOSTI IN ČUSTEV
OB 85. OBLETNICI SLOVENSKEGA DOMA**

Intervju

**DARKO ŠONC: VIŠJE LAHKO SEŽEJO
LE NOVE GENERACIJE SLOVENCEV**

Materinščina

**PRVI POOSAMOSVOJITVENI
SLOVENSKO-HRVAŠKI SLOVAR**

Istra

**TEDEN V ZNAMENJU ŽLAHTNE
SLOVENSKE KULTURNE PONUDBE**

Preteklost

**PO SLEDEH GROFOV CELJSKIH -
POMEMBNIH HRVAŠKIH VELIKAŠEV**

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Razmišljanje ob jubileju: zakaj sem Slovenec?
- 3 85. rojstni dan je mimo, gremo novim zmagam naproti!
- 4 Eksplozija vznesenosti, ponosa in čustev ob prazniku Slovencev v Zagrebu
- 6 Trubar ima zasluge tudi za uveljavitev hrvaškega knjižnega jezika
- 6 Dan generala Maistra proslavili v Ljubljani
- 7 Strokovno potovanje v Kampor na Rabu
- 7 V novo pevsko sezono z novo vodjo in novim optimizmom
- 8 Pevci, šentvid pod to goro zeleno je vaš!
- 8 Nastop na dnevnih slovenske kulture v Novem Sadu
- 9 Zagrebški dan manjšin
- 9 Pevski praznik pod vrhom Lisce
- 10 Duhovna sekcija A. M. Slomšek
- 10 Obisk rojakov iz reškega Slovenskega doma
- 11 Kdor ne zna izgubiti, ne bo nikoli velik zmagovalac
- 12 Slovenci v hrvaškem športu - knjiga predstavljena tudi v Ljubljani
- 12 Bučarjeva nagrada naši članici Milki Babović
- 13 Slovo od Vilka Luncerja
- 13 Predstavitev knjige o življenju arhitekta Viktorja Kovačiča
- 14 Z zagrebškimi osnovnošolci o Sloveniji, slovenščini in Slovenskem domu
- 14 Praznično branje: o šegah in navadah, a tudi o lepem vedenju
- 15 Bodo druženja ob prvih petkih v mesecu preživela?
- 15 Spomini na čas, ko se je krojila izgnanska usoda
- 16 V Zagrebu se je spletala kulturna mreža jugovzhodne Evrope

POGOVARJALI SMO SE

- 17 Više lahko sežejo le nove generacije Slovencev

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 18 Financiranje zamejcev odslej tako redno kot projektno
- 18 Sedem istrskih dni v znamenju žlahtne slovenske kulturne ponudbe
- 20 Bogastvo različnosti skozi tradicionalne jedi
- 20 Pohod na Sveto Goro in vaški sejem na pleškem trgu
- 21 Zvonki slovenski zvoki med starodavnimi palačami
- 21 Svet slovenskih pravljic in glasbe
- 22 Cveto Šušmelj še naprej na čelu Triglava
- 22 Na odru oživeli slivniške coprnice in

- 22 povodnega moža
- 22 Evropski projekt nas je popeljal v Prekmurje
- 24 Kulturno, medijsko in manjšinsko sodelovanje ob Muri
- 24 Na čezmejnem kraškem srečanju in novograjski slovenski noči
- 25 Otroci so slikali in igrali na kitaro, glasbeniki navduševali
- 25 Na ladji kulture in večeru TV-dokumentarcev iz naših krajev
- 26 Slavni slovenski arhitekt Jože Plečnik bo v Slavoniji dobil spominsko ploščo
- 26 Kako mladina soustvarja skupni slovenski prostor?
- 27 Tradicionalno srečanje rojakov na Hrvaškem

NOVICE IZ DOMOVINE

- 28 Po letu trojnih volitev - nov politični zemljevid Slovenije
- 28 V Ludbregu srečanje slovenskih in hrvaških vernikov
- 29 Novi ljubljanski nadškof Stane Zore zavezan skromnosti in uboštvu
- 29 Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih?

MATERINŠČINA

- 30 Prvi poosamosvojitveni slovensko-hrvaški in hrvaško-slovenski slovar
- 30 V pravilno naglašeni izlozbi značaj ne more biti reven
- 31 Anita Peti - Stantič, avtorica slovarja
- 31 Proti lažnim prijateljem v jeziku s poglobljenim branjem
- 32 Pri jezikovnih dvomih pomagata slovar in spletni portal Fran!
- 32 Zakaj obiskujemo pouk slovenskega jezika?

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 33 Grofje Celjski - slovenska rodovina, pomembni hrvaški velikaši

KULTURNA OBZORJA

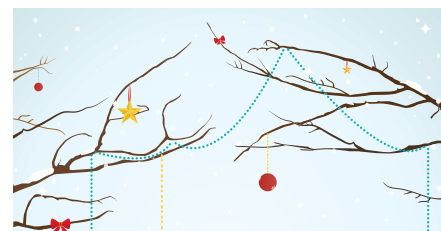
- 34 Sudar in Matej Meštrovič v zenitu koncertnih presežkov
- 35 Slovenski lutkarski bum od Reke do Osijeka, od Šibenika do Zagreba
- 36 Hrvaški ustvarjalci v slovenski kulturni ponudbi
- 36 Borštnikov prstan v prave roke, nagrajenec je Vlado Novak
- 37 Dovršenih ljubzenskih verzov in izjav manjkalo
- 38 Poslovil se je Žarko Petan

USTVARJALNICA

- 38 Ako vam zatreba simbular

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 39 Za praznike pečena raca in hruške z orehi ali čokoladnim prelivom
- 40 Kratka zgodovina Slovenskega doma, Zagreb

Špoštovani člani in prijatelji!

Bližajoči se božični prazniki naj bodo priložnost za spokojen razmislek o dobroti, miru in sožitju. Vzemimo si čas za veselje in življenjsko radost v krogu družine, prijateljev in vseh, ki jih imamo radi. Za leto, ki prihaja, pa si zaželim, da bi v naša življenja vrnilo optimizem, energijo in željo po ustvarjanju. Naj bo leto 2015 leto novih priložnosti! Želimo si, da bi še naprej skupaj gradili prihodnost slovenske skupnosti na Hrvaškem in da bi pogumno zakorakali 90. jubileju Slovenskega doma naproti!

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom iz Zagreba
in Svet slovenske nacionalne
manjšine Mesta Zagreb
 s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in Urada vlade Republike Slovenije
za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc
 Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Agata Klinar
Medaković, Silvin Jerman,
Polona Jurinič,
Ivica Kunej, Franc Strašek,
Darko Šonc, Vasiljka Tovarloža
 Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski
 Oblikovanje in prelom:
Josipa Glavaš
 Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
 Bistranska 19, Zagreb
 Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
 Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom
 Masarykova 13/1, 10000 Zagreb
 tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

Razmišljanje ob jubileju: zakaj sem Slovenec?

Zakaj sem Slovenec? Ni občutka narodne pripadnosti brez ponosa in brez sramu. Na kaj sem ponosen in česa me je sram? Je državna zavest in pripadnost nad nacionalno? To so verjetno dileme vsakega Slovenca na Hrvaškem. Najbolj pošteno bo, če iskreno prisluhnem svojemu srcu in to pravi.... Slovenec sem.

Kaj pa, če ima koroški pesnik Fabian Hafner prav in smo tudi Slovenci na Hrvaškem Slovenci samo za vikend, da je slovenstvo prostočasna dejavnost, pevski zbor, potica in štikanje prtičkov...

Biti Slovenec ni zgolj kulturna identiteta, jezik ali vedno vprašljiva genetika, če posodobim rek, da kri ni voda. Ni zgolj življenj-

ska opredelitev, niti temeljno bivanjsko vprašanje o lastni identiteti ter smislu udeleževanja. Še manj je biti Slovenec svetovnonazorska opredelitev in niti najmanj tako moderna in čaščena podjetniška pobuda.

Biti Slovenec je čista ljubezen, je iracionalno stanje v svetu, ki vse meri in tehta, ali se splača. Je nehotno zavedanje in bivanjska odločitev. Od tod ta ponos, od tod ta pogum in več kot upanje. Morda celo res nerazsodna gotovost, kljub statistiki, da bomo stali in obstali. Kot Slovenci in kot Slovenski dom. Ponosen sem na teh 85 let njegovega delovanja! Ponosen na prav vsakega posameznega člana v teh petinosemdesetih letih. Ponosen sem na vse zapete pesmi, na vse prebrane knjige.

Ponosen na pomen, ki smo ga imeli Slovenci za razvoj hrvaške znanosti in kulture, in ponosen, da nismo dovolili, da bi bili v kritičnih trenutkih sosedskih odnosov talec kratkovidne politike.

Dejstvo je, da s svojo dejavnostjo širimo enoten slovenski prostor in hkrati bogatimo hrvaško kulturo. In dejstvo je, da to počnemo iz ljubezni. Tako neopisljive, da se ne da spraviti v razvidne obrazce manjšinske politike in prav tako brezčasne, da verjamem v obstoj in samosvoj razvoj Slovenskega doma. Mi, člani Slovenskega doma, skrbimo za ohranjanje izročila in ustvarjamo prihodnost. Naslov slavnostne prireditve ob jubileju Nazaj v prihodnost je zato najbližje upanju in strahu, da nam bo uspelo. In bo nam! Naj živi Slovenski dom!

Darko Šonc, iz govora na slovesnosti ob 85. obletnici Slovenskega doma

Anketa ob jubileju

85. rojstni dan je mimo, gremo novim zmagam naproti!

Kako lahko vsak član prispeva, da bo Slovenski dom še naprej uspešno nabiral leta in ponosno praznoval tudi naslednji okrogli jubilej – 90. rojstni dan?

Marta Beker: »Vsak član lahko prispeva, da bi radostno in z zadovoljstvom dočakali naslednji okrogli jubilej. Vem, koliko truda je bilo vloženega do 85. jubileja, zato sem prepričana, da lahko z voljo, idejami in željami naredimo še veliko.

Tudi za nas je uporabna misel Charlotte Gray, ki je dejala: Človeška bitja, ki ne pustijo za seboj nobenih velikih dosežkov, temveč le niz majhnih dobrih del, niso zapravila svojega življenja.«

Marja Crnković: »Poskusila bom pritegniti čim več slovenskih otrok in mladostnikov, da bi začeli prihajati k pouku slovenščine. Že zdaj rada sodelujem v Slovenskem domu, vedno sem na voljo, če me potrebujejo. Tako bo tudi v prihodnosti.«

Prerad Detiček: »Na žalost sem pesimist. Mislim, da uspešnost Slovenskega doma ni odvisna od posameznika. Stara resnica je, da smo samo kot skupnost močni. V Zagrebu je vse manj Slovencev, vse starejši smo, mladih, študentov Slovencev, pa je zelo malo.«

Mladen Pisek: »Ob devetdesetletnici, ki bo leta 2019, bi nam bilo v ponos, če bi do takrat oživili društvo z vključevanjem mladih. Izkušnje nacionalnih kulturnih društev po svetu, od Evrope in Amerike do Avstralije, kažejo, da ni nujno vztrajati (samo)

pri govorjenju slovenskega jezika. Pri drugi ali tretji generaciji naraščaja postajajo povezovalni dejavniki kultura v širšem smislu, folklor, denimo Avseniki, narodova zgodovina, turistične lepote, kot so na primer Alpe, športni dosežki, kakršne zdaj dosega denimo Tina Maze, a tudi naklonjena politika države prednikov. Slovenski dom

mora ponuditi nove programe, npr: nedeljski slovenski vrtec, taborjenje mladih v Sloveniji, medsebojne izmenjave šolarjev, sodelovanje mladih na športnih srečanjih, folklorne sekcije, prostor v Novem odmevu in prek državnih organov tudi sodelovanje v kreiranju politike zaščite slovenske narodne manjšine. Ostaja pa večno vprašanje, kje najti mlade? Tu bosta prišla do izraza delo in vest vsakega današnjega člana Slovenskega doma.«

Danko Plevnik: »Ob 90. obletnici bi morali narediti korak naprej in jubilej proslaviti v Hrvaškem narodnem gledališču, z udeležbo Slovencev in njihovih prijateljev iz vseh slovenskih društev, saj je Slovenski dom oče vseh drugih združenj. Na odru pa ne bi bil

klasičen dogodek s slovenskimi popevkami, temveč okrogla miza na najvišji ravni z najbolj uglednimi in svetovno uveljavljenimi Slovenci z različnih področij, ki bi v uri in pol poskušali pojasniti, kaj je bilo slovenstvo včeraj, kaj predstavlja danes in kaj bi moralo biti jutri. Ali je vstop v EU izboljšal položaj Slovencev na Hrvaškem in Hrvatov v Sloveniji? Obletnica bi morala biti praznik slovenstva!«

Marjeta Trkman Kravar: »Slovenci, ki živimo zunaj Slovenije, smo izjemno bogati, kajti imamo dve domovini: tisto, od koder izhajamo in tisto, v kateri živimo. Mogoče se tega premalo zavedamo. Zlasti mladi, v katerih je veliko večja želja po učenju angleškega in še katerega drugega svetovnega jezika, kot pa jezika

prednikov, slovenščine. Da bi bil Slovenski dom še naprej uspešen, bi moral vsakomur od nas resnično pomeniti drugi dom, kjer bi čutili stik z domovino in koreninami, razvijali in ohranjali znanje slovenščine, se srečevali s slovenskimi običaji in kulturno dediščino... Vsekakor moramo poskrbeti za pestrejši program, ki bi privabil tudi mlajše člane naših družin. Pravočasno bi se morali zavesti, da bo Slovenski dom brez pomladitve članstva težko dočakal 90. rojstni dan.«

Agata Klinar Medaković

Eksplodzija vznesenosti, ponosa in čustev ob prazniku Slovencev v Zagrebu

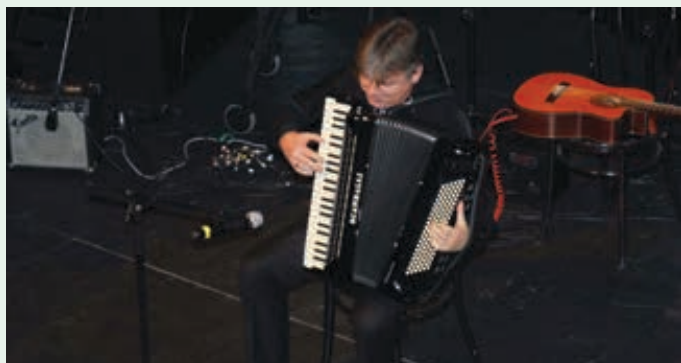
Ko sem 5. decembra zvečer iz garaže Tuškanac po rahlem dežju s hitrimi koraki stopala proti gledališču Gavella, se nisem počutila nič bolj ali manj slovensko kot po navadi. Soprogu, ki zaradi prezaposlenosti redko hodi ven, sem dejala le, da nocoj pač moram biti v Gavelli. Tako sem čutila v srcu.

Dvorana gledališča je bila nabito polna. Že v uvodnem filmu in nagovoru predsednika Slovenskega doma **Darka Šonca** je bilo jasno, da bo ta večer nabita s čustvi. *Smo Slovenci na Hrvaškem Slovenci samo za vikend? Ali navijam za Slovence ali za Hrvate na športnih tekmah?* Ko sem pozorno poslušala te besede, sem razmišljala, ali si tudi moja otroka, rojena v slovensko-hrvaškem zakonu, postavljata ta vprašanja. Bosta tudi ona čez nekaj let lahko rekla: *Biti Slovenec je čista ljubezen?* Prireditev z naslovom *Nazaj v prihodnost*, ki jo je režiral in za njo scenarij napisal **Tomaž Letnar**, je bila nabita s čustvi, v dvorani je bilo čutiti ponos. Ne samo enkrat sem si med prireditvijo obrisala solze. Iskrene čestitke vsem, ki so sodelovali pri organizaciji slovesnosti in pripravili večer, ki je počastil Slovence v Zagrebu!

Tanja Borčić Bernard

Prireditev sta povezovala slovenska igralka **Tina Uršič** in njen hrvaški kolega **Ivica Pucar**. Občinstvo sta skozi večer peljala po dvojezičnem scenariju in med drugim razložila, kaj je potica in zakaj se ob potici pije vino. Prebrala sta tudi stihe iz pesmi *Pobratimstvo lica u svemiru* velikega hrvaškega pesnika **Tina Ujeviča** in del *Zdravljice* največjega slovenskega pesnika **Franceta Prešerna**. Foto: AB

V spomin na harmonikarski orkester Slovenskega doma, ki je deloval v osemdesetih letih in pobiral številne nagrade na mednarodnih tekmovanjih, je profesor **Marjan Krajna** na harmoniki virtuzno zaigral *Polko*. Foto: AB

Nazaj v prihodnost nas je popeljal zagrebški plesalec **Marko Cencelj** z breakdance nastopom in požel velik aplavz. Foto: AB

Po prelepi slavnostni prireditvi si je zadovoljno občinstvo v predverju gledališča Gavella lahko ogledalo še razstavo *Besede* in vse niti domišljije, ki so jo pripravile članice ustvarjalne skupine **Šopek**. Razstavljeni so bili njihovi izdelki ter založništvo Slovenskega doma, skupaj z glasilom *Novi odmev*. Foto: AB

Presenečenje večera je bil nastop glasbene skupine **Implantati**, sestavljene posebej za to prireditev. Slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Vojko Volk**, dolgoletni član Slovenskega doma **Silvester Kmetič** in **Darko Šonc** na kitarah ter **Goran Gorše** iz skupine **Sudar** na tolkalih. Zapeli in zaigrali so slovensko ljudsko *Vsi so prihajali*. Občinstvo je bilo navdušeno. Foto: AB

»Slovenski dom je vse, kar je slovensko in hkrati brezmejno. Slovenski dom je enotnost v ljubezni in harmoniji, in najlepša enotnost je pevski zbor,« je Tina Uršič napovedala nastop mešanega pevskega zbora Slovenskega doma, ki je pod taktirko **Ivice Ivanovića** zapel pesmi *Ženka mi v goste gre* in *Vsakdo mora imeti prijatelja*. Občinstvo je posebej navdušeno s ploskanjem spremljalo pesem *Serbus dragi Zagreb moj*. Prireditev je dosegla vrhunec, ko je zbor zapel Avsenikov evergreen *Slovenija od kod lepote tvoje*. Vsa dvorana je pela skupaj z nastopajočimi, v zraku se je čutil nacionalni ponos. Foto: AB

Tolkalci fantastične skupine **Sudar Percussion** in pianist **Matej Meštrović** so zaigrali pesem *Božična potica*, kasneje pa še venček tradicionalnih slovenskih pesmi *Čuk sedi na veji*, *Mi se imamo radi*, *Terzinka*, *Regiment po cesti gre*, *Na planincih*, *Očka ima konjička dva...*, pesmi, ki jih je vsaka slovenska mati svojim otrokom zapela nešteto krat. Foto: AB

Prijetno druženje se je nadaljevalo ob kranjski klobasi, potici in torti, v spomin na slovesnost, ki je častila Slovence v Zagrebu, pa so obiskovalci prejeli tudi zgoščenko skupine Sudar s Slovensko tolkalno simfonieto. Slovesnost, ki nikogar ni pustila ravnodušnega, so si ogledali tudi številni visoki gosti, med njimi ljubljanski nadškof in metropolit **Stane Zore**, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc** s sekretarjem **Rudijem Merljakom** in sekretarko **Matejo Župan Brezovnik**, predsednik hrvaškega Sveta za nacionalne manjšine **Aleksandar Tolnauer**, prvi slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Matija Malešič**, odposlanica namestnice zagrebškega župana **Sandre Švaljek Elizabeta Knorr**, predsednik *Slovenske izseljenske matice* **Sergij Pelhan**, celotno slovensko veleposlaništvo na Hrvaškem, pripadniki zagrebških narodnih manjšin ter predstavniki večine slovenskih društev na Hrvaškem. Foto: AB

Trubar ima zasluge tudi za uveljavitev hrvaškega knjižnega jezika

Dan reformacije, pomemben dan za slovenski narod in knjižni jezik, smo proslavili 29. oktobra. Na povabilo Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb in Slovenskega doma je o vplivu slovenske reformacije na hrvaško kulturno zgodovino predaval dr. Alojz Jembrih.

Začetnik protestantizma je bil Martin Luther, ki je 31. oktobra 1517 postavil 95 zahtev za reformo rimskokatoliške cerkve, med njimi tudi pravico vernikov, da molijo in sveto pismo berejo v maternem jeziku. V tem duhu je najznamenitejši slovenski reformator, protestantski duhovnik Primož Trubar, leta 1550 izdal Katekizem in Abecednik v slovenskem jeziku, s tem pa slovenščino povzdignil v knjižni jezik. 31. oktober, datum začetka reformacije, ki je naznanil tudi začetek slovenske književnosti, Slovenija zaznamuje kot državni praznik.

Trubarju zasluga tudi za Novo zavezo v hrvaščini

V Slovenskem domu smo dan reformacije doslej zaznamovali z različnimi prikazi Trubarjevega trpkega življenja, njegovega truda in boja za tiskanje knjig v maternem jeziku. Videli smo monodramo, gledališko uprizoritev in šolsko razstavo na temo protestantizma ter spremljali številna predavanja o Trubarjevi veličini. Letos pa nam je univerzitetni profesor

dr. Alojz Jembrih Trubarjeve zasluge predstavil še z nove plati, ko je osvetlil njegov prispevek k prevajanju in tiskanju cerkvenih knjig v hrvaščino. Predavanje je bilo zelo zanimivo in poučno, saj smo zvedeli, da je Trubar prijateljeval s Stepanom Konzulom Istrijanom in Antonom Dalmatinom, zaslužnima za prevod Nove zaveze v hrvaščino. Med dolgoletnim bivanjem v Nemčiji je Trubar v Bad Urachu ustanovil tiskarno, v kateri so poleg latiničnih uporabljali tudi glagoljaške in cirilične črke. Trubar si je namreč prizadeval za tiskanje svetih knjig v vseh jezikih južnoslovanskih narodov, tudi tistih, ki so živeli na območjih, kjer se je uporabljala cirilica, ali pa pod turško oblastjo. V Trubarjevi tiskarni, ki je delovala med letoma 1561 in 1565, se je uresničil največji projekt hrvaških protestantov - tu je bila leta 1562 natisnjena Nova zaveza v glagoljici. Trubar je pri tem projektu sodeloval tudi z veliko človeško vnemo in vztrajnostjo, s katero je pri nemških, avstrijskih, hrvaških in slovenskih plemičih prosil za

Profesor Alojz Jembrih. Foto: Antun Bukovec

moralno podporo in denar za ta izdajo Svetega pisma v slovenskem, hrvaškem in drugih južnoslovanskih jezikih. Z izjemno pestrim in zanimivim profesorjevim predavanjem smo bili obiskovalci zelo zadovoljni. Večer smo zaokrožili s tradicionalno Trubarjevo malico, golažem in ajdovimi žganci.

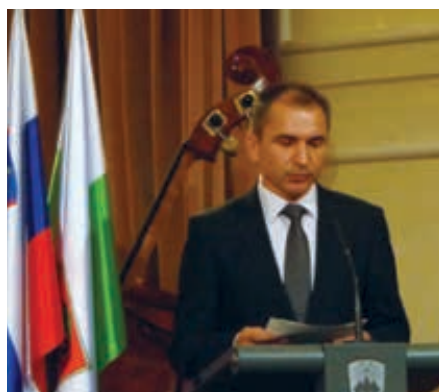
Vasiljka Tovarloža 🗨️

Dan generala Maistra proslavili v Ljubljani

Ob slovenskem državnem prazniku dnevu Rudolfa Maistra smo se člani Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb 22. novembra udeležili osrednje proslave v Ljubljani.

Proslava ob 140. obletnici rojstva in 80. obletnici smrti velikana Rudolfa Maistra - Vojanova je potekala v Slovenski filharmoniji. Organizirala jo je Zveza društev Generala Maistra; to sestavlja 23 društev, ki delujejo po Sloveniji. Večina jih je v svojem kraju postavila spomenik generalu, ki simbolizira moč enega človeka, da preusmeri zgodovino Slovencev. Ni dovolil, da naše kraje zadržijo nemški okupatorji, temveč je s pogumno akcijo 23. novembra 1918 s svojo vojsko prevzel oblast v Mariboru in omogočil, da je ta del ozemlja ostal slovenski.

Številnemu občinstvu sta pozdravne besede namenila predsednik Zveze društev Generala Maistra Milan Lovrenčič in Zoran Janković, župan Ljubljane, ali kot je sam dejal, najlepšega mesta na svetu.

Slavnostni govornik Janko Veber. Foto: akm

Slavnostni govornik obrambni minister Janko Veber je v navdihujočem govoru izpostavil: »Maister je deloval z zavedanjem, da narod, ki hoče dolgoročno preživeti in živeti s svojo identiteto, želi imeti tudi svoje ozemlje in na njem suvereno vladati.« Navzoči delimo mnenje članice našega Sveta Katarine Božice Latinčič, ki je dejala: »Proslava je bila čudovita, ni bilo bombastičnih političnih govorov, orkester Slovenske vojske, ki je igral tudi nekatere Maistrove pesmi, je bil vrhunski, kaj šele mladi glasovi akademskega pevskega zbora iz Maribora! Vesela sem in ponosna, da sem imela priložnost udeležiti se proslave, ki je obudila spomin na našega prvega generala, o katerem sem se učila na ptujski gimnaziji«. (KraS, akm) 🗨️

Strokovno potovanje v Kampor na Rabu

V organizaciji Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb smo se na deževno soboto, 20. septembra odpravili na strokovno potovanje v Kampor na otoku Rabu. V spominskem parku smo se poklonili žrtvam fašističnega taborišča.

Ob obisku spominskega parka smo pred spomenikom prižgali sveče in položili venec, v kapelici pa zapeli slovensko žalostinko Lipa zelenela je, ki je bila himna taboriščnikov. Spominski park so uredili leta 1953, desetletje po razpustitvi zloglasnega taborišča. Še danes zanj skrbi Republika Slovenija, ki ga je tudi dala postaviti. Park z vklesanimi imeni internirancev so uredili po načrtih slovenskega arhitekta Edvarda Ravnikarja (Plečnikovega študenta), mozaik pa je delo slovenskega slikarja Marija Preglja. Ironično je, da so ga zgradili zaporniki iz taborišča z Golega otoka.

Slovenske žrtve pod rabskim soncem

Skozi italijansko taborišče je šlo okrog 15 tisoč internirancev, po večini Slovencev. Od 27. julija 1942 do sredine leta 1943 so prihajali transporti ljudi iz Bele krajine, Kočevskega, Notranjske, Dolenjske, Gorskega kotarja, Kastava, Čabra, nazadnje pa še transporti Judov iz taborišča v Kraljevici in drugod. Drove izgnanih družin so izropali in zažgali. Danes takšnemu ravnanju pravimo etnično čiščenje. Januarja 1943 so v moškem taborišču ustanovili Osvobodilno fronto, ki ji je uspelo sestaviti

udarni bataljon. Ta je 10. septembra 1943 razorožil italijansko posadko na otoku. Taborišče je bilo ob kapitulaciji Italije razpuščeno. Doslej je bilo identificiranih 1.490 žrtev, pogosto pa se jih navaja kar 4.641.

Obisk frančiškanskega samostana

Naslednja postaja je bil frančiškanski samostan, zgrajen leta 1458. Tam nas je prijazno sprejel gvardijan fra **Ivan Gavran**, ki smo ga spoznali v Slovenskem domu, na odprtju razstave slikarja fra Janka Testena (o tem smo pisali v Novem odmevu št 42.). Fra Testen je v samostanu preživel svoje zadnje dni. V cerkvi Svete Evfemije, zgrajeni v romanskem stilu leta 1237, je stalna razstava Testenovih del, ustvarjenih v tišini tega prelepega kompleksa.

V tamkajšnjem muzeju med drugim hranijo tudi slovenski prvotisk v fototipski izdaji Katekizem Primoža Trubarja iz leta 1551. Ko smo se sprehodili po terasah in vrtovih samostanskega kompleksa, do obale morja, se je razvedrilo in je posijalo sonce. Tako je bila lepota tega malega dragulja na otoku Rabu popolna.

Polona Jurinč

Na Rabu smo obiskali spominski park na območju nekdanjega fašističnega taborišča in frančiškanski samostan. Foto: Marija Ana Nemeč

Slovo od dolgoletne voditeljice zbora Ivanke Nikčević. Foto: BP

Pevski zbor Slovenski dom

V novo pevsko sezono z novo vodjo in novim optimizmom

Pevci mešanega pevskega zbora Slovenski dom in zborovodja Ivice Ivanović so se po poletnem predahu spet zbrali 2. septembra. Sestanka ob začetku nove sezone vaj in nastopov se je udeležil tudi predsednik Slovenskega doma Darko Šonc.

Srečanje se je začelo s slovesom od dolgoletne voditeljice zbora **Ivanke Nikčević**; za ves dosednji trud smo se ji zahvalili s skromnim darilom in šopkom. Naša priljubljena **Klara Žel** je v Ivankino čast prebrala svoj sestavek, kar je bilo zelo lepo in ganljivo. Nekaj vrstic podpore in pozdrava je posvetila tudi **Vasiljki Tovarloži**, ki bo skušala nadaljevati Ivankino delo kot predstavnica zbora. Zbor je na Klarino pobudo zapel Kolikor kapljic, toliko let ob spremljavi našega dirigenta na klavirju. Darko Šonc je na kratko povedal, kaj pričakuje od te velike in pomembne sekcije Slovenskega doma in pevec spodbudil k nadaljnjemu delu in pevskemu napredku. Tudi tokrat je pohvalil zbor za trud pri negovanju in ohranjanju slovenskih pesmi ter mu zaželel uspešne nastope in veliko srečanj z rojaki v Zagrebu, po Hrvaškem in drugod. Z besedami optimizma se je oglasil zborovodja Ivice Ivanović, precej zadovoljen z dosežki in v upanju, da bodo ti še večji. Vasiljka Tovarloža se je kot dolgoletna pevka zahvalila za zaupanje in poudarila, da si želi aktivnega sodelovanja vseh pevcev za uresničitev ciljev in dobro vzdušje v zboru. (V.T.)

Pevci, Šentvid pod to goro zeleno je vaši!

Tako so nas tisto sončno soboto 21. junija sprejeli v Šentvidu pri Stični, kamor smo prišli na 45. Tabor slovenskih pevskih zborov. Na predvečer osrednjega dogodka smo zapeli zamejci iz Hrvaške, Srbije, Italije, Bosne in Hercegovine, Madžarske.

Tradicionalno pevsko srečanje zamejcev je za nas zelo pomembno, ker se spoznavamo med seboj, pogovarjamo, izmenjujemo mnenja in dogovarjamo za nova srečanja. Na zamejskem večeru se vsak zbor na kratko predstavi, nato pa z nastopom pokaže svojo ljubezen do slovenske pesmi, kar občinstvo nagradi z bogatim aplavzom. Naš zbor, ki je v Stično prišel že 39. zapored, je predstavila **Vasiljka**. »Za naš Slovenski dom v Zagrebu pravimo, da je naš drugi dom, tukaj v Šentvidu pri Stični pa se počutimo kot stalni in zvesti prijatelji,« je dejala. Povedala je, da zbor deluje že dolgih 85 let in da so v njem tudi pevke in pevci, ki pojejo že desetletja. Ravno letos sta zlato Gallusovo značko za 25 let petja in za izjemne zasluge prejeli »nenadomestljiva zvesta članica in pesnica **Klara Žel** in naša uspešna in prizadevna voditeljica zbora **Ivanka Nikčević**«. Po uvodni predstavitvi je zbor pod vodstvom **Ivice Ivanovića** zapeli tri skladbe, in sicer Planinsko Ivana

V Šentvidu pri Stični se naši pevci počutijo kot med prijatelji. Foto: I. Nikčević

Resmana, hrvaško ljudsko Čuk sedi in Ko so fantje proti vasi šli Ljudmile Poljanec. Programu sta sledila ognjemet in veselo druženje ob zvokih domače glasbe, kozarcu domačega cvička in pesmi. Slovo od dragih rojakov je težko, a nujno, saj si je pred jutrišnjim nastopom treba odpočiti.

Ko pride nov dan, se začne pevski tabor

Tabor je posebno doživetje. Že ko prihajaš v to »glasbeno areno«, ob kateri ponosno stoji visok mlaj in plapolajo zastave, te prevzame poseben občutek. Ko sem pred več kot dvema desetletjema prišla v zbor, so pevci o Šentvidu z velikim navdušenjem in spoštovanjem,

sodelovanje na taboru je bil za njih velik praznik. Celo leto so ga čakali, bil je v ponos vsakega pevca. Tako je tudi danes, občutek je enak. Ko na odru pred nami ponosno in z nasmehom stoji naš edini zborovodja **Igor Švara**, vemo, kaj nas čaka, kajti generalka je resno delo in treba je biti pozoren, da se na nastopu ne bi zgodila napaka. Tudi letos se je izteklo dobro in lepo. Vrstila se je pesem za pesmijo, ko pa je na koncu ob spremljavi godbe na pihala iz tisoč grl zadonela naša domača ljudska pesem, se je od sreče zarosilo marsikatero oko. Nato pa odhod, vsak v svoj kraj, še stisk rok, kakšna fotografija in nasvidenje v Šentvidu 2015.

Ivanka Nikčević

Nastop na dnevih slovenske kulture v Novem Sadu

Že kmalu po začetku nove sezone, 3. oktobra, se je naš pevski zbor odpravil na dolgo pot v Novi Sad in tam uspešno gostoval na drugih dnevih slovenske kulture, ki jih je pripravilo tamkajšnje Društvo Slovencev Kredarica.

V Novi Sad smo z avtobusom prispeli v petek popoldne. Najprej smo uživali v odličnem kosilu, se nato sprostiti v prijetnem hotelu v središču mesta in naporen dan končali s koncertom v kulturnem domu, kjer smo zapeli šest pesmi z našega repertoarja. Nastopali so tudi domačini iz Kredarice - z mešanim

Nastop pevskega zbora Slovenski dom v kulturnem domu Novi Sad. Foto:MB

Zagrebski dan manjšin

Narodne manjšine, ki živijo v Zagrebu, so 14. septembra v parku Zrinjevac že tradicionalno predstavile svojo bogato dediščino. Pokrovitelj prireditve je bil župan Milan Bandić, organizator pa mestna koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin.

Neurje in deževno vreme nista pregnala ne občinstva ne sodelujočih pripadnikov 18 narodnih manjšin - albanske, bolgarske, bošnjaške, črnogorske, češke, italijanske, judovske, madžarske, makedonske, nemške, poljske, romske, ruske, rusinske, slovaške, slovenske, srbske in ukrajinske.

Živopisne stojnice narodne raznolikosti

Stojnice so se šibile pod kulinaricnimi specialitetami, na ogled so bile narodne noše in predstavljena je bila bogata bera folklorne, glasbene in založniške ustvarjalnosti. Za uvod v preplet glasbe, plesov in pesmi je poskrbela pihalna godba Zagrebškega električnega tramvaja. Slovensko skupnost je s spletom slovenskih pesmi na klavirju predstavil študent zagrebške glasbene akademije in član Slovenskega doma **Juraj Marko Žerovnik**. S ponosom smo predstavili našo založniško dejavnost z vsemi doslej izdanimi knjigami, pa tudi Novi odmev, za katerega je bilo veliko

Slovenska stojnica na Zrinjencu. Foto: IK

zanimanja, ni manjkalo. Na naši stojnici ni manjkalo niti domače orehove potice, cvička in viljamovke. Zagrebčanom je bila predstavljena tudi gorenjska narodna noša, v kateri sta bila letos člana Slovenskega doma **Boris Oblak** in njegova hčerka **Martina Oblak**. Namestnica zagrebškega župana **Vesna Kusin** je v pozdravnem nagovoru med drugim dejala: »Dan narodnih manjšin je izjemno pomemben za Zagreb. Današnji dan priča o bogastvu mesta Zagreb. Vsi moramo spodbujati manjšine, da negujejo svojo identiteto, običaje, folkloro in živo besedo - s kulturo, ki se razvija kot vsaka druga kultura vseh narodov, tistih večinskih in manjšinskih. Zagreb je odprt za vse narodne manjšine in vselej na voljo za pomoč v njihovem kulturnem in drugem delovanju.«

Agata Klinar Medaković

zborom in moško pevsko skupino ter Lovski pevski zbor Medvode. Po koncertu smo se družili v sproščenem vzdušju.

Da bi bilo takih gostovanj čim več

V soboto smo kot pravi turisti skušali videti in obiskati čim več znamenitosti Novega Sada. En dan seveda še zdaleč ni dovolj za ogled drugega največjega mesta v Srbiji, mesta več stoletja stare kulture in prekrasne okolice. Zato smo šli takoj po zajtrku na avtobusni ogled Novega Sada, škofijskega svetišča Marije Snežne v Tekijah, samostana Krušedol na obronkih Fruške gore in starega mesta Petrovaradin. Lep sončen dan je poskrbel, da je bilo vse, kar smo videli,

še lepše. Zadovoljni in utrujeni smo prispeli na Riblje ostrvo, turistično naselje na obali Donave, kjer smo uživali v glasbi, dobri hrani in družbi. V večernih urah smo v novosadskem kulturnem domu spremljali nadaljevanje programa dnevov slovenske kulture. Prisluhnilo smo nastopu mešanega pevskega zbora Davorin Jenko iz Banja Luke in uživali v nastopu baletne šole iz Novega Sada. Čas je hitro tekkel in že je bila polnoč, ko smo se odpravili proti domu. Utrujeni, a srečni in polni pozitivnih vtisov smo na *Mažuranac* v Zagrebu prispeli v nedeljo zgodaj zjutraj. Razšli smo se z željo, da bi bilo tako prijetnih gostovanj čim več.

Cvijeta Pandol

Pevski praznik pod vrhom Lisce

MePZ Slovenski dom je bil zopet povabljen na tradicionalno revijo pevskih skupin in zborov Lisca poje. Prireditev je potekala 14. septembra na najbolj priljubljeni planinski točki v Posavju, pri Tončkovem domu na Lisci, tik pod 947 metrov visokim vrhom.

V zelo deževnem dnevu smo se podali na pot in upali, da se bo na gori res zjasnilo, kot smo prebrali v vremenskih napovedih na spletnih straneh. Prireditve se je začela po 11. uri. Naš avtobus je srečno preстал vožnjo in ob desetih smo se že srečali s prijaznimi organizatorji: **Tonetom Šeškom**, z dolgoletno prijateljico **Anico Dernač** in drugimi. Po kratki vaji smo bili pripravljeni za nastop. Nehalo je deževati, prireditev se je začela s pozdravnimi govori, zapeli so domačini, nato smo tretji po vrsti veselo zapeli ljudsko pesem *Ko so fantje proti vasi šli* v priredbi **Jožeta Leskovaraja**. Prisluhnilo smo še ostalim zborom ter skupinam iz okolice, uživali v njihovem lepem petju in se po končanem sporedu okrepčali z lovskim golažem in žlahtno kapljico. V Tončkovem domu je nastalo veselo vzdušje s petjem in druženjem. Medtem se je prikazal sonček in brž smo se povzpeli na sam travnati vrh, kjer se ob jasnem vremenu vidijo Julijci s Triglavom, Posavsko in Zasavsko hribovje, Kamniško-Savinjske Alpe in celo hrvaško Sljeme oziroma Medvednica nad Zagrebom. Okrepčani z vtisi, planinskim zrakom in lepim počutjem smo se zadovoljni vrnili v Zagreb.

Vasiljka Tovarloža

Tik pred nastopom je nehalo deževati, prikazal se je celo sonček. Foto: BP

Duhovna sekcija A. M. Slomšek

Po poletnem počitku smo člani duhovne sekcije jeseni spet začeli z vajami pevskega zbora in petjem pri slovenskih mašah. A ni vse tako, kot ponavadi, saj je vodja sekcije zbolela in se moramo začasno znajti brez nje.

Naša vodja **Olga Tkalčec** je bila je na zahtevni operaciji, vendar lepo okreva in se dobro počuti. Upamo, da bo kmalu nazaj, da bo lahko zopet urejala odnose med pevci, kar je res potrebno. Vodenje skupine ni tako preprosto, kot se morda zdi. Ko je vodja tukaj, ga niti ne opaziš, zdi se, da je vse OK in kot mora biti, šele ko ga ni, vidiš, kako zelo manjka.

Začasno nadomeščanje smo našli dve članici - **Anico** in **Kristino**, ki pomagata pri vsem, kar je potrebno, in poskrbita, da vaje gladko tečejo. Zdaj se pripravljamo na pevsko revijo Primorska poje; treba bo oddati prijavnico in seznam pesmi, ki jih bomo zapeli. Pevke so polne življenja in zagotovo bodo tudi ta nastop opravile resno in temperamentno.

Vsem članom sekcije želimo vse dobro, naši Olgi čim prejšnje okrevanje, obema namestnicama pa, da bi zdržali in začasno vlogo še naprej opravljali tako dobro, kot doslej. (BM)

Obisk rojakov iz reškega Slovenskega doma

V Slovenskem domu so 15. novembra gostovali člani Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke. Fotografiska skupina je pripravila razstavo *Impresije z morja*, Mešani pevski zbor pa celovečerni koncert.

Bazovica je obmejno mesto na tržaškem Krasu, kjer so padle prve anti-fašistične žrtve, in pomembno kulturno, športno in prosvetno središče slovenske narodne skupnosti v Italiji. Je tudi ime drugega doma Slovencev na kvarnerski obali; reška Bazovica deluje od leta 1947. Ob novembrskem obisku Zagreba so si člani društva najprej ogledali znamenitosti mesta, nato pa zvečer nastopili v naši Prešernovi dvorani.

Navdušujoč zborovski koncert

Večerni koncert nas je navdušil. Uvodoma je **Vitimir Vitaz** predstavil društvo Bazovica, pozneje pa nas z lepim uvodom popeljal v vsako pesem, ki jo je mešani pevski zbor izvedel pod vodstvom **Zorana Badjuka**. Najprej smo prisluhnili pesmi Bazovica, ki je himna reškega slovenskega društva. Sledila je pesem *Sunce na Kvarneru*, napisana v čakavščini, ki jo govorijo tudi na Reki. Pesem Senjska beseda je posvečena uskoškemu mestu Senj. V pesmi Zdomec, ki govori o hrepenenju po rojstnem kraju, je solo zapela **Dragica Rizman**. Pesem O Podjuna poje o lepotah koroških planin, smaragdih dolin, bregov, gozdov in belih vrhov. Prisluhnili smo koroški narodni Dekle, to mi povej. Sledila je La montanara, znana planinska pesem v italijanščini, navdihnjena z legendo o prelepi princeski Soreghini, ki je živela v Trentskem hribovju. V pesmi Simona Gregorčiča Znamenje, v kateri pesnik govori o ljubezni do slovenske domovine,

je solo ponovno zapela **Dragica Rizman**. V naslednji pesmi *Nocoj pa, oh, nocoj* je solo zapel **Boris Rejec**. Kot dodatek je zbor izvedel še dalmatinsko ljudsko *Slušaj mati*. V premoru nas je zelo prijetno presenetil **Vitimir Vitaz**, z recitacijo Prešernove pesi V spomin Andreja Smoleta. Nastopajoče smo nagradili z velikim aplavzom.

Razstava nadarjenih fotografov

Člani KPD Bazovica so aktivni v devetih skupinah, od leta 2006 uspešno deluje tudi foto skupina, v kateri je dejavnih štirinajst članov. Fotografije razstavljajo na skupnih in posamičnih razstavah v Slovenskem domu in galerijah mesta Reke, gostila so jih tudi številna slovenska društva v Avstriji in na Hrvaškem. Sodelujejo s HDLU-jem Reka ter foto kluboma Color z Reke in Sušec s Knežaka. Fotografirajo dogodke v društvu in dokumentirajo nastope skupin na gostovanjih ter tako skrbijo za arhiv. Na razstavi *Impresije z morja* se je predstavilo deset članov: **Điljo Arbula, Anita Hromin, Istog Žorž, Tolja Hromin, Ira Petris, Jasmina Dlačić, Dubravka Dijanić, Mirjana Brumnjak, Darko Mohar in Dionis Jurić**.

Po koncu programa smo se družili obokusnih prigrizkih, žlahtni kapljici in domačih piškotih, ki so jih spekle naše članice. Sproščeni, zadovoljni in v veselem razpoloženju smo skupaj zapeli še nekaj slovenskih pesmi. Poslovlili smo se z obljubo, da se naslednjič vidimo v Reki.

Stanka Herak

Pevski zbor pod taktirko Zorana Badjuka je izvedel pester program. Foto: BP

Kdor ne zna izgubiti, ne bo nikoli velik zmagovalec

Nekdanji selektor slovenske nogometne reprezentance, zdaj trener HNK Rijeka, po duši in srcu pa predvsem Mariborčan Matjaž Kek, je bil 15. oktobra gost pogovornih večerov v Slovenskem domu v Zagrebu.

Najbolj priljubljen nogometni trener na Hrvaškem je govoril o svojih nogometnih začetkih in številnih poškodbah v igralski karieri. Takrat je občasno delal tudi kot glasbeni opremljevalec radijskih oddaj na Radiu Maribor. Priznal je, da je imel premalo izkušenj, ko je prevzel trenersko palico v NK Maribor. »Postal sem prehitro prepameten in sem ropotal. Rezultati pa so bili slabi.« Se pa tega obdobja spominja kot nepozabnega, saj je »imel čast biti trener svojega kluba v svojem mestu«.

Ključno je medsebojno spoštovanje

Reški klub je prevzel že kot zelo izkušen trener. Osredotoča se na zmage, a se ne boji niti porazov: »Kdor ne zna izgubiti, ne bo nikoli velik zmagovalec.« Na Reki ga spoštujejo tako v vodstvu kluba kot igralci, predvsem pa ga obožujejo navijači Armade. »Ko sem sprejel ta izziv, sem se zavedal, da moram poskusiti s čisto komunikacijo, ki mora biti obojestranska. Zelo pomembno je medsebojno spoštovanje, to pa nosi tudi veliko odgovornost,« je o odnosu z navijači NK Rijeka dejal Kek. Ob misli, da bo postal slovenski trener v hrvaškem nogometnem svetu, mu ni bilo vseeno, vendar zaradi nacionalnosti ni imel slabih izkušenj. Prav nasprotno, na Kvarnerju so ga zelo lepo sprejeli.

»Od lanskega marca do letošnjega oktobra bi na prste ene roke težko preštel primere, ko sem bil 'Slovenec' na zaničevalen način. Rečani imajo do mene zelo dober odnos, kar si štejem v čast, saj si moraš nekaj takšnega verjetno tudi zaslužiti.« Klub se je pod Kekovim vodstvom povzpел na drugo mesto hrvaške prve nogometne lige; lani so osvojili naslov pokalnih prvakov, uvrstili pa so se tudi v evropsko ligo. Kek ima v NK Rijeka podpisano pogodbo do leta 2017 in je trenutno povsem osredotočen na delo na Kantridi, kajti »beseda, ki sem jo dal, za mene velja«.

Medsebojno spoštovanje nosi tudi veliko odgovornost, je v pogovoru s Tanjo Borčić Bernard povedal Matjaž Kek. Foto: AB

Slovenija - Hrvaška, veliko podobnosti, veliko razlik

V pogovoru se je Kek dotaknil podobnosti med Mariborom in Reko. Obe mesti sta bili nekoč industrijski in rokarski središči, zdaj pa ju je precej prizadela gospodarska kriza. Za svoj rodni Maribor Kek pravi, da je na žalost izgubil identiteto.

Za slovenski nogomet je dejal, da dosega velike uspehe, zlasti, če upoštevamo, da je Slovenija v primerjavi z drugimi

državami zelo majhna. »Nemogoče je pri slovenski nogometni populaciji iti na vsako svetovno in evropsko prvenstvo,« je dejal Kek. Meni, da imata tako Slovenija kot Hrvaška dobre možnosti, da se uvrstita na prihodnje evropsko nogometno prvenstvo. Na vprašanje, ali bi se kdaj vrnil v Ljudski vrt kot trener, je odgovoril, da se »nikoli ni dobro vračati na mesto zločina, ker te dobijo«.

Tanja Borčić Bernard

Matjaž Kek - tri vprašanja in trije odgovori

- **Kako so vas sprejeli na Reki, ko ste prevzeli vlogo trenerja?**
- Najprej so malo počakali, da vidijo, kaj se bo zgodilo. In ko se je nekaj zgodilo, so se odprli, stiki so pristni. Zdaj nimam nikakršnih problemov, z domačini negujem takšne odnose, da nam bo vsem Slovincem na koncu koncev lažje in boljše.
- **Ko ste se s slovensko nogometno reprezentanco uvrstili na svetovno prvenstvo leto 2010 je pri nas vladala prava nogometna euforija.**
- Včasih se v Sloveniji niti ne zavedamo, kako dober rezultat smo dosegli v danih pogojih. Vsak hrvaški klub bi dal vse za to, da bi lahko zaigral v ligi prvakov. Trudijo se že nekaj časa, pa jim ne uspe. Mi pa imamo NK Maribor.
- **Za vami bo na Reki ostala predvsem nova navijaška kultura, se tega zavedate?**
- Pred mojim prihodom je v reškem nogometu prevladovala vizija ljudi, ki morda niso iz nogometa, so pa skozi življenje in svoj posel marsikaj dosegli. In takšni ljudje zagotovo nekaj znajo. Potem pa so še mene dobili zraven, ki tudi nisem najbolj enostaven tip in ne dovolim ropotati kar tam v tri dni. Tako smo ustvarili zelo pozitivno ozračje, prepoznavno euforijo, ki pa pomeni tudi odgovornost, česar se vsi dobro zavedamo.«

Slovenci v hrvaškem športu - knjiga predstavljena tudi v Ljubljani

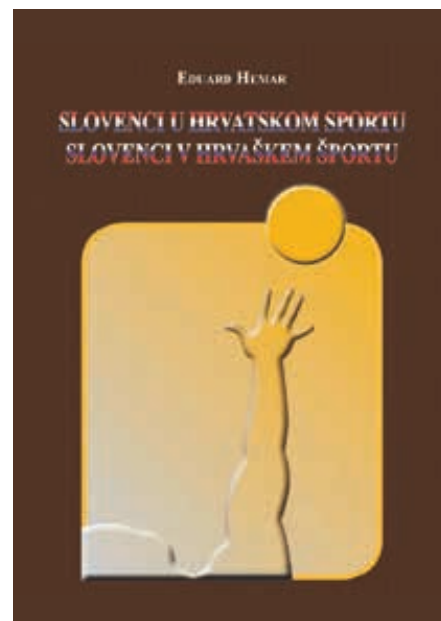
Knjigo *Slovenci v hrvaškem športu*, ki je izšla poleti, je 21. oktobra spoznalo tudi slovensko občinstvo; v Ljubljani so jo predstavili avtor **Eduard Hemar**, urednica **Smiljana Jelčič Ivanošič** in predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**.

Eduard Hemar je poudaril, da 140 športnih imen, obravnavanih v knjigi, zaobjema vse, kar se je pomembnejšega zgodilo v hrvaškem športu zadnjih 150 let. Pri svojem delu je opazil, da marsikoga preseneti, ko izve, da so celo stebri hrvaškega športa, kakršna sta denimo **Franjo Bučar** ali **Zlatko Šimenc**, slovenskih korenin. »Ko je knjiga že izšla, sem raziskoval naprej in našel še 50 novih imen, tako da mogoče sledi še druga knjiga,« je optimistično dejal. Urednica **Smiljana Jelčič Ivanošič** je poudarila zahtevnost projekta, ker je nenehno dopolnjevanje

biografij terjalo skrbno usklajevanje slovenskega in hrvaškega besedila in kooperativnost celotne ekipe, v kateri sta bili še prevajalka **Ilinka Todorovski** in lektorica slovenskega besedila **Marta Trobec**. Pobudnik slovenske trilogije - treh knjig o zaslužnih Slovencih na Hrvaškem - **Darko Šonc** pa se je posebej zahvalil vsem, ki so imeli posluš za projekt in so zanj prispevali denar.

Knjiga je v ponos slovenski manjšini!

Predstavitve je potekala v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa (SSK) in jo je povezoval športni novinar **Saša Jerkovič**. Dogodek je lepo odmeval v slovenskih medijih in privabil kar nekaj znanih obrazov: v občinstvu so bili tako nastopajoči športniki oziroma njihovi svojci (nogometaš **Gregor Židan**, mednarodni šahovski mojster **Janez Barle**, mama kegljačice **Andreje Razlag**, hčerki plavalca **Boruta Pirca** in atleta **Zorana Poljšaka**...) kot drugi pomembni gostje, med njimi olimpijec in ambasador slovenskega športa **Miro Cerar**, načelnica komisije za zamejski športi pri Olimpijskem komiteju Slovenije **Sonja Poljšak** (oba sta bila že na predstavitvi v Zagrebu, o kateri

smo obširno poročali v 53. številki Novega odmeva), predsednik Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva **Božo Dimnik**, **Rudi Merljak** z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in predsednik SSK **Boris Pleskovič**. Prevladovala so mnjenja, da je knjiga v ponos slovenski manjšini, pa tudi, da tovrstni projekti dokazujejo trajno povezanost med Slovenci in Hrvati. (jpt) 🍏

Bučarjeva nagrada naši članici Milki Babovič

Dolgoletna članica Slovenskega doma Zagreb **Milka Babovič** je letošnja dobitnica državne nagrade za šport **Franja Bučarja**. Čeprav je že več let v pokoju, njen športni in ustvarjalni duh še ne miruje! V 86. letu starosti se aktivno ukvarja z novinarstvom, piše o športnikih, športih in zgodovini Zagreba, kot sodnica je sodelovala v televizijski oddaji *Ples z zvezdami*. V mladosti je kot vrhunska atletinja podirala rekorde, za vse življenje pa jo je zaznamovalo predvsem delo športne komentatorke na Hrvaški televiziji. Iskrene čestitke za pomembno nagrado! (jpt) 🍏

Saša Jerkovič, Darko Šonc, Smiljana Jelčič Ivanošič, Eduard Hemar (z leve). Foto: SSK

In memoriam

Slovo od Vilka Luncerja

Julija je v 82-letu starosti je umrl legendarni športni novinar in urednik ter dolgoletni član Slovenskega doma Vilko Luncer.

Vilko Luncer se je rodil 6. junija 1933 v Zagrebu. Športnemu novinarstvu se je zapisal že pri 18. letih, novinarsko kariero pa je končal štiri desetletja pozneje kot urednik Sportskih novosti. Med drugim je poročal s poletnih olimpijskih iger v Ciudad de Méxicu in Münchnu ter z zimskih olimpijskih iger v Sapporu, Innsbrucku, Lake Placidu, Sarajevu, Calgaryju. Veljal je za zelo nadarjenega in poglobljenega poročevalca, reporterja, komentatorja in urednika, pravega perfekcionista. V Hrvaškem zboru športnih novinarjev, kjer so se mu leta 1994 oddolžili z nagrado za življenjsko delo, so ob njegovi smrti zapisali, da je »umrl velikán, filigransko natančen in diamantno izbrušen pisec, pravi novinarski gospod«.

Bil je častilec smučarskih velikanov, kakršna sta bila **Bojan Križaj** in **Ingemar Stenmark**, veliko je pisal o kraljici športov - atletiki. V tej se je preizkusil tudi sam - ne le kot amaterski tekač na srednje in dolge proge, temveč tudi kot trener. Njegova najboljša učenka je bila **Olga Šikovec**, izjemna slovenska športnica, ki je pozneje postala tudi njegova življenjska sopotnica in to ostala vse do Vilkovega končnega slovesa. V 90. letih sta začela skupaj prihajati v Slovenski dom in v naslednjem obdobju oba prispevala prenekateri kamenček k mozaiku uspešnosti našega društva. Letos poleti, 9. julija 2014, pa se je Vilkova ura življenja iztekla. Njegov zadnji dom je na Mirogoju. Počivaj v miru, spoštovani prijatelj. Iskreno sožalje, draga Olga. (jpt)

Predstavitev knjige o življenju arhitekta Viktorja Kovačiča

Letos mineva 140 let od rojstva in 90 let od smrti arhitekta Viktorja Kovačiča. V Slovenskem domu smo ga 22. oktobra spoznavali skozi biografski roman *U sjeni ljepote (V senci lepote)*, ki ga je napisal Božidar Brezinščak Bagola iz Huma na Sotli.

Oslovnem arhitektu in o romanu, ki je izšel pri zagrebški založniški hiši Alfa, je spregovoril predsednik Društva hrvaških književnikov **Božidar Petrač**. O pomenu knjige, ki odraža duh Kovačičevega časa, je govoril recenzent romana **Nikola Đuretić**. Odlomke iz dela je bral **Kristijan Potočki**, igralec HNK-ja Zagreb. Literarni večer je obogatil nastop pevskega zbora iz Huma na Sotli, ki je zapel dve pesmi v hrvaščini na besedilo Božidarja Brezinščaka Bagole ter po eno ukrajinsko in slovensko pesem.

Ko v romanu zaživi preteklost

Viktor Kovačič je za Hrvate to, kar je za Slovence Jože Plečnik. Zaradi njegovih slovenskih korenin smo o slavnem arhi-

tektu podrobneje pisali v 53. številki *Novoga odmeva*. V romanizirani biografiji priznanega zagorskega avtorja Božidarja Brezinščaka Bagole pa spoznamo tudi Kovačičevo človeško plat, njegovo osebno usodo ter burno in ustvarjalno življenje. Po besedah recenzenta Đuretića je avtorjev pristop preprost: »Znanemu zgodovinsko-podatkovnemu 'okostnjaku' doda literarno 'meso', pripovedna črta pa kronološko spremlja Kovačičevo življenje, od rojstva in krsta do umetniškove smrti«. Pri tem pa, kot opozarja Đuretić, ne gre za zvest odraz stvarnosti, temveč predvsem za pripovedovalčevo subjektivno doživljanje.

Polona Jurinić

Predstavitev knjige o hrvaškem arhitektu slovenskih korenin: Kristijan Potočki, Božidar Brezinščak Bagola, Božidar Petrač, Nikola Đuretić, Polona Jurinić (z leve). Foto: NL

Nastop pevskega zbora iz Huma na Sotli. Foto: NL

Z zagrebškimi osnovnošolci o Sloveniji, slovenščini in Slovenskem domu

Voditeljica Comenius projekta na OŠ Ivana Gundulića v Zagrebu Henrieta Herjavac Rubčić je Slovenski dom povabila k sodelovanju v projektu Healthy picnic, zdrav življenjski slog. 30. septembra so učenci spoznavali Slovenijo in slovenščino ter se posladkali s prekmursko gibanico.

V projektu, ki najmlajšim generacijam Evropejcev predstavlja kulturo drugih evropskih narodov, poleg Hrvaške in Slovenije sodelujejo še Avstrija, Francija, Italija, Portugalska, Estonija ter francosko prekomorsko ozemlje Reunion.

Dober dan po slovensko

Na dan, ko so osnovnošolci spoznavali Slovenijo, je bila tudi šolska zgradba v znamenju Slovenije - od zastave do fotografij. Slovensko veleposlaništvo je šoli podarilo prekrasne prospekte, letake in zgoščenke. Po toplém sprejemu smo se zbrali v šolski telovadnici, kjer se je dogodek začel s slovensko himno, nada-

Slovenski dom in Slovenijo je predstavila Ana Kiršner Kozic.

Foto: OŠ Ivana Gundulića

ljeval pa z lepimi in informativnimi predstavitevami, ki so jih pripravili učenci. Kot predstavnica Slovenskega doma sem spregovorila o delovanju društva, nato pa o znamenitostih Slovenije, od lepot Postojnske jame in Bleda, do Triglava in Lipice. Otroci so z zanimanjem poslušali, morda tudi zato, kar sem govorila v slovenščini in povedano nato prevajala v hrvaščino. Presenečenje so bila vprašanja o slovenščini, saj so se učenci 4. b razreda ob dnevu evropskih jezikov naučili nekaj slovenskih besed. Vsi so dvigovali roke in odgovarjali na vprašanja, kako se reče dober dan, dobro jutro, zajtrk, kosilo. Ponosa, ki je izžareval iz njihovih oči ob pravilnih odgovorih, ne bom nikoli pozabila.

Ob bistrem potočku je mlin

V nadaljevanju so učenci ob kitarski spremljavi peli slovenske pesmice, med njimi Moj očka ima konjička dva in Ob bistrem potočku je mlin. Medtem ko so učenci peli o potočku, sva jih z učiteljem Robertom presenetila in zaplesala. Ko sva pokazala korake, so tudi učenci in učitelji zaplesali ta ples. Smehu in zabavi ni bilo konca. Otrokom sem tudi razložila, iz česa se naredi prekmurska gibanica in po čem se razlikuje od podobne medžimurske gibanice. Za konec programa so marljive kuharice presenetile z okusno prekmursko gibanico, ki je navdušila otroke. Kljub tremi ob prihodu v šolo, saj sem prvič nastopala pred toliko učenci in učitelji, sem bila na koncu srečna in ponosna, ker sem bila del tega projekta in predstavljala Slovenski dom. Poslovala sem se polna prelepih vtisov na pametne in dobre učence, ki so polni znanja in želje spoznavati različne ljudi, običaje in jezike. In prav s takimi mladimi dokazujemo, da smo enakovredni in ponosni člani Evropske unije.

Ana Kiršner Kozic

Iz naše knjižnice

Praznično branje: o šegah in navadah, a tudi o lepem vedenju

V predprazničnih dneh se spomnite, da je v naši knjižnici veliko knjig o šegah in navadah v Sloveniji. Preberete lahko tudi zanimive podrobnosti o božičnem času in obdarovanju.

Običaji, šege in navade spremljajo človekovo življenje in njegovo družino ter pomembne dneve in praznike že od davnih časov. Ohranili so se do danes, kakor tudi prazniki, ki so v zadnjem času med ljudmi zopet močno zaživel. Če si boste sposodili tudi kakšno kuharsko knjigo z recepti in nasveti za pripravo domačih prazničnih jedi »po starem«, bodo prazniki še bolj zanimivi. Ob branju boste lahko obujali spomine na svoje otroštvo ali pa odkrivali čase, o katerih so vam pripovedovale babice in mame. Še eno zelo zanimivo in precej duhovito

knjigo priporočam za branje Mednarodni bonton – zakonik občutljivosti in dobrih običajev po vsem svetu. Eden od poglobitvenih namenov tega zakonika je izročiti bralcu ključne »občutljivosti pri posameznih narodih in ga poučiti o tem, kaj je bolje povedati in kaj zamolčati, kaj sme in česa ne sme storiti. Poučno za vse, ki se potepajo po svetu.

In če zraven preberete Lepo vedenje, se boste vprašali, kam je izginila olika.

Knjižnica Slovenskega doma je za izposajo knjig odprta vsaki četrtek od 17. do 19. ure. Tudi zunaj teh ur so v knjižnici na voljo ljubljansko Delo in mariborski Večer, s katerima informacijsko pokrivamo dogajanja doma in po svetu. V našem čitalniškem kotičku lahko brskate tudi po enciklopedijah, leksikonih in obširnih monografijah. Druženje pri nas je prijetno, pogovarjamo se v materinščini, da ne bi pozabili slovenske besede.

Pravzaprav se zdi, da je lepo vedenje prej tarča posmeha, kot pohvale vredna poteza. Zdi se, da bonton počasi izginja iz našega vsakdanjika.

Darija Stantič

Bodo druženja ob prvih petkih v mesecu preživela?

Še malo in bo minilo dvajset let od prvega srečanja z naslovom *V prvi petek se dobimo*. Po dveh desetletjih pa se moramo vprašati: ali bodo druženja ob rojstnih dnevih članov preživela? Čas je za odločitev!

Petkovo druženje je prvič potekalo 3. februarja 1995. Vsako srečanje posebej sta skrbno pripravila naš pesnik Marjan Horn in desna njegova desna roka **Silvin Jerman**. Pozneje je krmilo prevzel **Slavko Kramar**. Sprva je bilo zanimanje za petkova druženja izjemno, včasih je bila dvorana nabito polna. Stalnica petkovih večerov je praznovanje rojstnih dni članov, rojenih v tistem mesecu. Nazdravimo jim s kozarcem šampanjca, jim zapojemo in zaželimo vse najboljše.

Vse manj nas je

Kratka analiza letošnjih srečanj pokaže, da kar trikrat ni bilo mogoče pripraviti druženja na prvi petek v mesecu, ker so se vmešali prazniki, zgodilo se je tudi, da je bila dvorana Slovenskega doma prav takrat zasedena zaradi drugih prireditev ali pa je bil na ta dan kakšen drug dogodek našega društva; zadnji tak primer je bil decembra. Podobno bo tudi na samem začetku leta 2015, saj bo prvi petek drugega januarja – to je dan po vstopu v novo leto. Še dvakrat v letu so okoli prvega v mesecu prazniki, kar otežuje pripravo srečanj - poleg novega leta tudi prvi maj in dan mrtvih. Problematičen je tudi prvi petek v septembru, ko se pogosto podaljšajo dopusti. Zato je smiselno vprašanje: kaj storiti s prvimi peti, ali bi bilo za srečanja več zanimanja, če bi jih pripravljali kak drug dan?

Slavko Kramar

Veselo razpoloženi člani na oktoberskem prvem petku. Foto: S. Kramar

Anketa o petkovih srečanjih: naj ostanejo ali ne?

Petkovce smo vprašali, ali bo srečanje na prvi petek preživelo ali pa bi ga kazalo preseliti na drug dan.

Jožica Carin: Nisem za ukinitve petkovih srečanj, naj ostane dan, ko imamo malo slovenskega veselja. Lahko pa za srečanje določimo kakšen drug dan v tednu.

Zdravko Slaviček: Srečanja naj se nadaljujejo, vendar ne ob petkih, ampak ob četrtek, saj se ob petkih veliko ljudi kam odpravi za konec tedna.

Jelka Travorič: Nisem za ukinitve srečanj, predlagam pa preložitve na četrtek ob 18. uri, ko člani obiščemo tudi knjižnico Slovenskega doma.

Slavko Kramar: Moj predlog je, da ostane petek, vendar ne prvi v mesecu. Kot možna zamenjava se ponuja tudi četrtek. Zakaj pa ne?

Ivanka Nikčević: Petkova srečanja je treba tako ali drugače ohraniti, saj redni obiskovalci po tolikih letih druženja nismo samo prijatelji, počutimo se več kot to, kot prava družina!

Marinka Jocić: Že ko prestopim prag Slovenskega doma, začutim domačnost. Z družinjo odhajamo s pozdravom: nasvidenje! V pričakovanju novih veselih srečanj!

Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945

Spomini na čas, ko se je krojila izgnanska usoda

Na dan izgnancev 7. junija smo se člani zagrebške krajevnice organizacije Društva izgnancev Slovenije (DIS) odpravili v Brestanico, na spominsko srečanje v nekdanjem največjem zbirnem taborišču za izgon Slovencev, v starodavnem gradu Rajhenburgu.

Grad se nad sotočjem Save in Brestanice dviga že 9 stoletij. Leta 1881 so ga kupili trapisti, ki so bili odlični kmetovalci in sirarji ter izdelovalci čokolade in različnih pijač. Ob nacistični okupaciji leta 1941 je Hitler menihe izgnal, samostan pa preuredil v zbirno izgnansko taborišče za Slovence. Dobrih sedem desetletij pozneje je grad prenovljen,

Člani zagrebške izgnanske organizacije smo v Posavju obujali boleč spomin na čas, ko se je krojila zgodovina našega časa. Foto: KraS

s pomočjo naših prispevkov so obnovljeni tudi grajski hlevi in ostala gospodarska poslopja, kamor so nacisti med vojno strpali izgnance. Od letošnje jeseni je na gradu pod okriljem Muzeja novejšje zgodovine Slovenije odprta stalna razstava, ki v petih sklopih predstavlja izgon Slovencev med drugo svetovno vojno. Razstavljeni so številni predmeti - od kovčkov do fotografij - ki pričajo o temnem poglavju evropske zgodovine.

Boleče obujanje spomina

Na grajskem dvorišču smo srečali podpredsednika DIS **Albina Pražnikarja** in **Janeza Komljanca**; slednji nam je za dobrodošlico ponudil potico in cviček. V veliki grajski dvorani nas je pozdravila muzeologinja **Irena Fürst**, soavtorica stalne razstave o izgnancih. Pogledali smo si film o nasilnem izgonu Slovencev: prizori vožnje v zaprtih živinskih vagonih, životarjenja v nemških in drugih taboriščih, vračanja na oropane ali celo požgane domove... so v naših srcih prebudili grenak in boleč spomin na trpeče izgnanstvo. Nacisti so ponemčili naša imena in nas spremenili v številke. Odvzeli so nam otroštvo, najlepše življenjsko obdobje. Odrgli so nas od staršev. Izgnanci se moramo zavedati, da smo zadnje še živeče priče fašističnih in nacističnih grozodejstev nad slovenskim narodom! Grenak in boleč spomin na izgnanstvo moramo trdno vklesati v zgodovino našega časa!

Prisrčno druženje v Posavju

Na poti nazaj smo se ustavili v Krški vasi, kjer nas je v pravi slovenski gostilni pričakalo odlično kosilo. Pogled na samo

Osmi pohod skozi kozjanske vasi

Šestega septembra smo se udeležili spominskega pohoda v organizaciji KO DIS Kozje, posvečenega 69-letnici vrnitve iz izgnanstva. Še zjutraj je kazalo, da bo razpoloženje pokvarilo vreme, vendar se je zasukalo čisto drugače. Zagrebško skupinico je pri motelu Ribnik v Kozjem pričakal nasmejan predsednik KO DIS **Ivo Kunej**, skupaj smo se odpeljali do Topolovega in tam ob obilnem okrepcilu počakali, da je dež vsaj malo ponehal. Nato pa smo se odpravili na pohod, ki je bil zaradi vremena nekoliko skrajšan. Končal se je s prireditvijo v Kulturnem domu v Kozjem, na kateri so sodelovali predstavniki učenci, predstavniki Slovenske vojske, veterani vojne za Slovenijo in praporščaki. Himno je - saj ne boste verjeli - nekaj zapel kar župan občine Kozje **Dušan Andrej Kocman**. Bravo! Srečanje se je končalo z zaslužnim divjačinskim golažem. Bil je super, enkratno in nepozabno! Če ne verjamete, vprašajte **Marinko** in **Miro**. (KraS) 🗨️

nekaj korakov oddaljeno reko Krko je prispeval k lepemu razpoloženju. Naša prijateljica, predsednica KO DIS Čatež **Jožica Stezinar** nas je povabila na svoj dom in nam postregla z odličnimi kifeljčki in rdečo kapljico. Prijetno druženje smo končali s pesmijo in rdečimi rožicami. S hvaležnostjo smo se poslovili od prisrčne prijateljice in njene prekrasne domačije.

Marinka Lušin Jocić 🗨️

V Zagrebu se je spleta kultura mreža jugovzhodne Evrope

Slovenski dom je 6. novembra gostil prvo konferenco **Kulturne mreže jugovzhodne Evrope**. Po odprtju razstave **Moja duša, moje telo** avtorice **Dajane Budovac** je potekal še simpozij o izzivih nevladnega kulturnega sodelovanja v tem delu Evrope.

Nosilka dogodka je bila Donavska mreža Zagreb, ki je pod vodstvom **Dragomirja Bokana** povezala kulturne navdušence, ki si želijo tesnejšega kulturnega, gospodarskega in turističnega sodelovanja med državami na evropskem jugovzhodu. Projekt **Kulturne mreže JV Evrope** je zaživel pod okriljem in s finančno podporo Evropske unije, vanj pa so se vključili tudi Občina Brežice, Zavod za podjetništvo, turizem in mladino Brežice, Stageart Bihać in Center tradicionalne kulture in umetnosti Kosta Abrašević iz Bačke Palanke (www.culturalnetworksee.net).

Izzivi in priložnosti kulturnega turizma

Prva konferenca **Kulturne mreže JV Evrope** je privabila prek dvesto sodelujočih iz Hrvaške, Slovenije, BiH, Srbije, Kosova in Črne Gore. Bogat program

se je odvijal na različnih prizoriščih v središču Zagreba, od Slovenskega doma do razgledne točke Eye na Trgu bana Jelačića, pa v lokalih Cinkuš v Mletački ulici in Potepuh na trgu Dolac. Delavnice, razstave in nastope so pripravili umetniki,

ki si želijo skupnih projektov na območju z dolgo skupno kulturno zgodovino. Konferenca se je posebej osredotočila na priložnosti kulturnega turizma, ki bi lahko postal najpomembnejša veja turistične industrije. (akm) 🗨️

Darko Šonc, Marijan Grakalić, Dajana Budovac, Valerija Jelčić in Dragomir Bokan (z leve). Foto: NL

Više lahko sežejo le nove generacije Slovencev

So ljudje, ki so posebej zaznamovali zgodovino Slovenskega doma. Darko Šonc je zagotovo med njimi: na čelu društva je 20 let ali skoraj četrtino celotnega obstoja Slovenskega doma. In načrti? »Pri 90-letnici bom pomagal kvečjemu iz ozadja,« pravi, ko razmišlja o nasledniku ali naslednici, ki se bo opogumil za prevzem društva.

Če bi delovanje Slovenskega doma razdelili na petletna obdobja, bi za zadnje petletko lahko rekli, da so jo zaznamovali časi velikih družbenih sprememb, obratov in prelomnic. Kar se je pred petimi leti zdelo malo verjetno, se je zgodilo. Na vided neresljive zadeve so rešene.

▪ **Le malo po praznovanju 80. obletnice Slovenskega doma je sabor izglasoval vrnitev Slovencev v hrvaško ustavo. Majhen korak za državo, velik za manjšino, bi lahko rekli.**

- Predvsem v simbolnem smislu. Ob izbrisu leta 1997 smo bili užaljeni, ker se nam je zdelo nepravilno, da so nas kar tako zradirali. Vendar pa sem že takrat menil, da se v praksi za nas ne bo nič spremenilo. In se tudi ni. Bilo pa je veliko politiziranja, vsakokrat, ko je slovenska vlada odprla to temo, ji je hrvaška vrnila z vprašanjem o hrvaški manjšini v Sloveniji. Za to se je porabilo

»Pri manjšinski pripadnosti se vse vrti okoli čustev. Ali se počutiš Slovenca ali pa ne.«

ogromno energije, brez uspeha. Treba je bilo počakati, da je čas dozorel za spremembo, in vrnitev Slovencev v hrvaško ustavo je potem »padla kot zrela hruška«.

▪ **Še ena ključna sprememba zadnje petletke: od lani je tudi Hrvaška članica Evropske unije. Pred tem pa sta Slovenija in Hrvaška spore o meji prepustili arbitraži.**

- Težko je opisati tesnobo, ki smo jo občutili ob vsakem meddržavnem sporu, ko so mediji razpihovali strasti, češ - Slovenci spet nekaj hočejo, Slovenci to, Slovenci ono. Res pa je, da se ti pritiski nikoli niso preselili iz medijske stvarnosti v vsakdanje življenje. Nobene resne napetosti ali protislovenskega dejanja ni bilo. Odkar je Hrvaška v Uniji pa je sploh močnejše čutiti enakopravnost, manj je neke vzvišenosti. Govorim na ravni čustev, ker konkretno se ni kaj veliko spremenilo, razen morda pri malenkostih, ko je recimo lažje prestopanje meje.

»Si predstavljate maloštevilno slovensko skupnost, če bi se delili še po politični pripadnosti?«

▪ **Spremenile pa so se - prav v zadnjih petih letih - gospodarske in finančne razmere. Svet je še kar v krizi. Manjšina seveda ni imuna nanjo.**

- Tu takoj trčimo ob denarne zadeve. Danes vse stane, amaterizma v kulturi in tudi manjšinskih dejavnostih praktično ni več, denarja pa je vse manj. Sredstva, ki jih za naše delovanje namenjata Slovenija in Hrvaška, se krčijo, pravila so stroga, natečajni zahtevni. Kljub temu pa je Slovenski dom prav v kriznem obdobju izpeljal nekaj največjih projektov v svoji zgodovini, pri tem imam v mislih

predvsem založništvo. Kako? Z voljo in iznajdljivostjo. Še vedno se da ustvarjati, če imaš cilje in se znaš prilagoditi.

▪ **»Raven, ki smo jo dosegli, bo težko ohraniti ali celo preseči,« ste za Novi odmev izjavili leta 2009.**

- Zadovoljen sem, ker smo ohranili organizacijske in programske standarde. Mislim, da smo dosegli vse, kar je bilo v dosedanjih okoliščinah mogoče. Više lahko sežejo samo nove generacije. Posebej sem zadovoljen, ker nam je uspelo izdati knjižno trilogijo o pomembnih Slovincih na hrvaških odrih, v hrvaški upodabljajoči umetnosti in hrvaškem športu, okrepili smo Novi odmev. Name-noma uporabljam besedo »zadovoljen« in ne »ponosen«, ki se mi bi zdelo nekoliko pretirana. S kakšno zadevo pa sem tudi nezadovoljen. Čutim, da ni več toliko volje in energije, da nam zmanjkuje idej. Primanjkuje nam vsega tistega, kar je odlika mladih.

▪ **In prav pomladitev članstva ostaja največji izziv za prihodnost Slovenskega doma.**

- Nismo našli pravega načina za pridobitev mladih članov in to je zame največje razočaranje in poraz. Mladi so prihodnost, to ni floskula. Tako je. Vendar pa čas beži in nisem optimist. Če sklepam po svoji hčerki, ki se izreka kot Slovenka, a je dejavnosti v Slovenskem domu komaj zanimajo, bi lahko rekel, da se mladi preprosto ne vidijo v manjšinski zgodbi. Vsaj v Zagrebu je tako. Morda je manjšinsko delovanje bolj privlačno v manjših krajih, kjer se manj dogaja. Tudi pri društvi drugih manjšin vidim, da v Zagrebu težko nagovarjajo mladino, medtem ko je v vaških okoljih občutek pripadnosti bolj živ. Čeprav imamo v našem društvu dobro evidenco članstva in vabila pošiljamo na vse strani, ni odziva. Morda bi bilo treba bolj izrabiti nove kanale - različna družbena omrežja, kot so denimo facebook ali twitter. A tudi za takšne novosti potrebuješ mlade in njihovo energijo. Brez njih ne bo šlo. To je začaran krog.

▪ **Kar se kaže tudi v tem, da imajo potomci Slovencev težave s slovensko identiteto. Pred dvajsetimi leti skoraj 24 tisoč Slovencev na Hrvaškem, danes le še dobrih deset tisoč.**

▶ V Zagrebu je padec še globlji - samo še dva tisoč nas je. Mislim, da se pri identiteti in manjšinski pripadnosti vse vrtili okoli čustev. Ali se počutiš Slovenca ali ne. Počutiš pa se tako, da te prevzame,

»Uspeh je, da smo po dvajsetih letih enako vidni kot koroški, porabski in tržaški Slovenci.«

da v tebi nekaj zadrhti, ko se pogovarjaš v slovenščini in se ob tem spomniš na svoje starše, mladost in otroštvo. Za takšne občutke pa so potrebna leta, o koreninah bolj razmišljamo, ko dozorimo. V mladosti je to manj pomembno. Vsaj pri meni je bilo tako.

■ **Za vaš osebni prispevek k ohranjanju slovenstva vas je leta 2012 tedanji slovenski predsednik Danilo Türk odlikoval z redom za zasluge.**

- Odlikovanja ne doživljam osebno, ampak kot priznanje celotni slovenski skupnosti na Hrvaškem, ki je bila ob razpadu nekdanje države praktično nevidna, danes pa je samo po sebi umevno, da nas vsaj formalno obravnavajo enako kot druge skupnosti Slovencev v zamejstvu in po svetu. Pred dvajsetimi leti so v Sloveniji vsi vedeli za koroške, porabske in tržaške Slovence, nas pa so komaj opazili. Položaj, kakršnega imamo, smo si izborili. To je uspeh. In uspeh je tudi, da se nismo vdali političnim skušnjavam in smo ostali nepolitični. Si predstavljate to maloštevilno slovensko skupnost, če bi se delili še po politični pripadnosti?

■ **Kako pa si predstavljate prihodnost Slovenskega doma? 90. rojstni dan na primer?**

- Zagotovo bo praznovanje pripravljala nekdo drug. Vem, da sem nekaj podobnega rekel že pred petimi leti, obrnilo pa se je drugače. Vendar ima vsaka stvar svoje meje, pri človeku je to tudi starost. Biti predsednik manjšinskega društva pomeni stoddostno predanost, tu ni polovičarstva, večji del bremena je na plečih enega človeka. Tako ne bo šlo v nedogled. Ob 90. rojstnem dnevu Slovenskega doma se vidim nekje v ozadju, na voljo, da priskočim na pomoč, če bi bilo treba. V kakšni kondiciji bo društvo takrat? Vse je možno. Lahko bo v vzponu, lahko v krizi. Zdi se mi neizogibno, da bo menjavo generacij spremljala neka kriza, tako je bilo večkrat v zgodovini društva. Kako hitro bo premagana in kaj bo potem, pa bo odvisno od novih ljudi na vodstvenih položajih in njihove energije. (jpt)

Dnevi slovenske kulture

Sedem istrskih dni v znamenju žlahtne slovenske kulturne ponudbe

Dnevi kulture v Pulju, ki jih je sedem let pripravljalo puljsko društvo Istra, so letos dobili novo obliko in postali dnevi slovenske kulture v Istri. Dogodke, ki so se vrstili med 20. in 26. oktobrom, so gostila vsa slovenska društva na istrskem območju.

Dnevi slovenske kulture so plod tesnega sodelovanja šestih društev, ki se od lani povezujejo v Koordinacijo slovenskih društev v Istri. Slovensko obarvani dogodki so se vrstili v Labinu, Buzetu, Pulju, Umagu in Poreču. Za uspešen projekt je organizatorjem čestital tudi **Rudi Merljak** z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu RS.

Labin: Razstava Martina Bizjaka

Slovenski dnevi v Istri so se začeli v labinski mestni galeriji z odprtjem razstave **Martina Bizjaka**, priznanega akademskega slikarja in kulturnega delavca, ki v Pulju živi od leta 1957, ko je končal ljubljansko slikarsko akademijo. Slikarski poklic je sprva odrinil na stran; likovno ustvarja šele od odhoda v pokoj. Najprej je bil učitelj likovnega pouka, pozneje pa kulturni referent na občini Pulj, vodja programa kulturno-estetskega izobraževanja pri Delavski univerzi in direktor puljskega festivala (zagotovo najuspešnejši, saj so v njegovem času festival obiskali številni slavni igralci, med njimi **Sophia Loren**, zakonca Richard Burton in Liz Taylor); delovno dobo je dopolnil v Nacionalnem parku Brioni. Bil je ustanovitelj društva likovnih umetnikov Pulj, filmskega kluba Jelen ter medklubskega in avtorskega festivala amaterskega filma MAFAF.

Buzet: Spomin na Kosovo

V organizaciji buzetske Lipe je 21. oktobra v hotelu Fontane potekala prireditev z naslovom Kosovo v spomin - v počastitev 110. obletnice rojstva tega kraškega pesnika. Mešani pevski

Financiranje zamejcev odslej tako redno kot projektno

Novi stari minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc se je že v prvem mesecu novega ministrskega mandata dvakrat sešel s predstavniki Slomaka - najprej v Portorožu, nato pa še v Ljubljani.

Prvo ministrovno srečanje s predstavniki krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem je potekalo 30. septembra, že slab teden po prisegi nove vlade, in sicer v okviru projekta Slovenija brez meja, ki se je odvijal na Obali. Minister Žmavc je opozoril na pomen ohranjanja in krepite narodne zavesti v zamejstvu. **Rudi Pavšič** iz Trsta je dejal, da so Slovenci v sosednjih državah dodana vrednost Re-

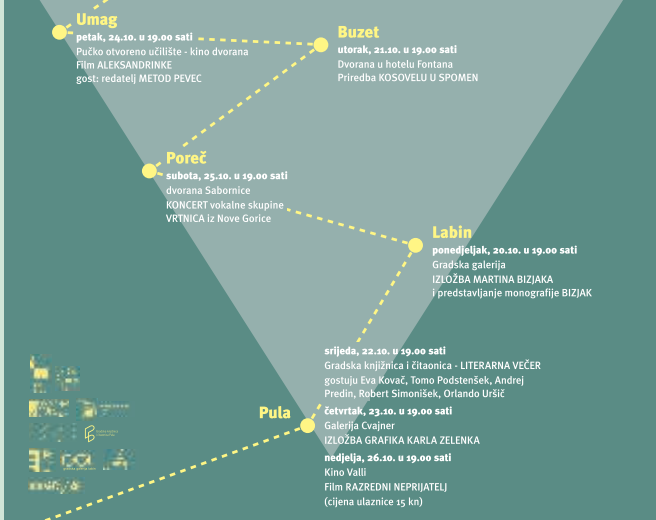
publike Slovenije, **Nanti Olip** iz Celovca pa je menil, da je »zamejski kapital« v domovini nekoliko podcenjen. **Darko Šonc** iz Zagreba je izrazil pričakovanje, da bo pristojni minister uskladi delovanje vseh ministrstev, ki - vsako v skladu s svojimi pristojnostmi - sodeluje z zamejci.

Na sestanku v Ljubljani, ki je bil 17. oktobra, pa je beseda tekla o financiranju in vključevanju mladih v delovanje zamejske skupnosti. Glede novega finančnega modela je minister Žmavc povedal, da bo sestavljen iz rednega in projektnega financiranja. O mladih zamejskih rodovih, ki so zagotovilo za razvoj manjšine, pa je minister menil, da je treba podpreti projekte, ki krepijo mladinsko zavest z novo vsebino in evropskimi projekti. (uszs/akm)

SKD ISTRJA Pulj – SKD LIPA Buzet – SKD OLJKA Poreč – SKD SNEŽNIK Lovran
SKD AJDA Umag – Društvo Slovencev Labin

Dnevi slovenske kulture v Istri Dani slovenske kulture u Istri

2014

Plakat, ki je Istrane in turiste vabil k spremljanju bogatega programa dnevov slovenske kulture v Istri.

zbor Encijan puljskega društva Istra je ob spremljavi pianista **Sandra Vešligaja** in violinista **Srečka Savretiča** zapel slovensko popevko Dan ljubezni, pogosto izvajano hrvaško Ružo crvena in Avsenikovo Na Golici, v kateri zbor oponaša inštrumente. Članice pevske skupine Ajda iz istoimenskega umaškega društva pa so se predstavile s tremi ljudskimi skladbami in pesmijo presenečenja – Za prijatelje. Vse pohvale je vreden njihov trud, da bi ohranili izvirne slovenske ljudske pesmi in jih predstavljali rojakom in drugim prebivalcem Istre. Prireditev so obiskali tudi buzetski župan **Siniša Žulić** in namestnica istrskega župana **Giuseppina Rajko** ter Viktor Mlakar in Kristina Kliner s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu.

Pulj: Literatura, grafika, film

Pulj je 22. oktobra obiskalo pet slovenskih pesnikov in pisateljev zbranih okoli mariborske založbe Litera, ki slovi po izdaji kakovostnih proznih in pesniških del. Odlomke iz svojih knjig so brali **Andrej Predin**, **Orlando Uršič**, ki je tudi urednik pri omenjeni založbi, pisateljica **Eva Kovač**, najmlajši med sodelujočimi **Tomo Podstensek** in **Robert Simonišek**, ki je sploh zaslužen za pripravo literarnega večera. Dogodek je potekal v sodelovanju z Mestno knjižnico in čitalnico Pulj in ravnateljico **Nelo Načinović**, ki vedno sprejme naše predloge za sodelovanje. Odzivi članov, tudi tistih, ki ne govorijo slovensko, so bili zelo dobri, zato bomo takšna srečanja pripravljali tudi v prihodnje.

Dan pozneje, 23. oktobra, je bila v puljski galeriji Cvajner odprta

razstava velikana slovenske grafike **Karla Zelenka**. Ob umetnikovem 90. rojstnem dnevu, ki ga bo praznoval prihodnje leto, bo naše društvo v sodelovanju z Muzejem sodobne umetnosti Istre pripravilo njegovo veliko pregledno razstavo.

V Pulju so se tudi končali slovenski dnevi, in sicer 26. oktobra s projekcijo Razrednega sovražnika v kinu Valli. Film je prejel veliko nagrad in tudi puljska publika ga je toplo sprejela, saj mojstrsko obravnava odnos med najstniki in odraslimi, med dijaki in šolo ter dijaki in njihovimi profesorji.

Umag: film o aleksandrinkah

V organizaciji društva Ajda je bil v prostorih umaške ljudske univerze 24. oktobra predvajan dokumentarni film Aleksandrinke. Uvodoma je tajnica društva **Irena Blažič** pojasnila, da so bile aleksandrinke Slovenke z Goriškega, ki so si med dvema vojnama kruh služile v Aleksandriji v Egiptu. Avtor je v oko kamere ujel zadnja pričevanja o materah, ki so svoje otroke puščale doma in odhajale za dojlje bogatih družin, da bi zaslužile za preživetje svojih obubožanih družin. Doma so bile pogosto zasramovane, v Egiptu pa zelo cenjene. Po projekciji se je z režiserjem **Metodom Pevcem** pogovarjala **Danica Bojković**.

Poreč: Ubrano petje Vrtnice

V prekrasni dvorani *Istarske sabornice* smo se 25. oktobra zvečer zbrali člani vseh društev iz Istre in prisluhnili ubranemu petju Goriškega okteta Vrtnica. Na sporedu so bile slovenske narodne, domoljubne in umetne skladbe. Vokalni ansambel, ki ga sestavljajo izbrani pevci iz širše Goriške in zamejstva, deluje že dobra tri desetletja in se uvršča v kakovostni vrh tovrstnih sestavov v Sloveniji, kar potrjujejo prejete nagrade na zborovskih tekmovanjih doma in po svetu. V pavzi koncerta smo slišali nekaj izbranih vrstic o kraškem pesniku Srečku Kosovelu. Med obiskovalci je bila tudi poreška podžupanja **Nadia Dobrilović Štifanić**, ki je na začetku večera na kratko pozdravila navzoče. Slovesni večer smo sklenili s prijetnim druženjem obiskovalcev in pevcev.

Zapisalet: **Klaudija Velimirović**,

Jasmina Ilić Draković, Miriam Pran, Danica Bojković

Koncert vokalnega okteta Vrtnica iz Nove Gorice. Foto: SKD Oljka, Poreč

Bogastvo različnosti skozi tradicionalne jedi

V okviru 18. etno festivala, ki tradicionalno poveže narodne manjšine mesta Reke, je bila letos predstavljena tudi brošura **Bogastvo različnosti skozi tradicionalne jedi**, ki je nastala na pobudo KPD Bazovica.

Zamisel o mednarodni kuharici z recepti za predjedi, glavne jedi in sladice manjšinskih kuhinj, se je porodila po uspešnem lanskem projektu Bogastvo različnosti skozi fotografijo. V projektu, ki naj bi dodatno povezal narodne manjšine na območju Reke, so poleg slovenskega društva Bazovica sodelovala še društva in skupnosti Čehov, Poljakov, Rusinov in Ukrajincev, Srbov, Italijanov, Madžarov in Romov.

Predstavitve brošure je potekala 5. oktobra v atriju gledališča HKD na Sušaku, v organizaciji mesta Reke in Hrvaške glasbene unije. Navzoče sta nagovorila reški župan **Vojko Obersnel** in namestnik župana Primorsko-Goranske županije (PGŽ) **Peter Mamula**. Obiskovalce so člani sodelujočih manjšinskih društev pogostili s slaščicami.

18. etno festival na Reki. Foto: Andrej Hromin

Pripravo in tiskanje brošure so poleg organizatorjev etno festivala finančno podprli še Slovenski dom KPD Bazovica, Sveti slovenske narodne manjšine za mesto

Reka in PGŽ, Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Boris Rejec

Tršće

Pohod na Sveto Goro in vaški sejem na pleškem trgu

Že deveto leto je Etnološka zbirka Palčavašiša iz Plešč pripravila raziskovalni teden, ki se je končal s pohodom na Sveto Goro ter vaškim sejmom na pleškem trgu. Tudi tokrat je sodelovalo Slovensko kulturno društvo Gorski kotar.

Celodnevna sklepna prireditve 16. avgusta je bila lepo obiskana: pohoda na Sveto Goro se je udeležilo približno 150 ljudi, prav toliko jih je prišlo tudi na popoldanski sejem lokalnih proizvajalcev in rokodelcev ter pokušino domačih dobrot. Vaški sejem se je tesno prepletal z vsebino raziskovalnega tedna, v katerem so študentke, strokovnjaki ter ljubitelji etnologije in arheologije po Pleščah in okolici raziskovali, beležili in snemali življenje ljudi, stavbno dediščino ter sledove nekdanjih dejavnosti. Etnološko-muzeološke delavnice so potekale z organizacijsko in vsebinsko pomočjo Slovenskega etnološkega društva in Muzeja Kočevje.

Obnovljeni skedenj prijazno sprejel obiskovalce

V popoldanskem delu prireditve nam je malce zagodlo vreme; zaradi dežja smo morali program prestaviti s pleškega trga v obnovljen del Palčavega skednja, ki je bil ob tej priložnosti tudi javno odprt. Slovenske ljudske pesmi je prepeval upokojenski mešani pevski zbor iz Sodražice. S pesmimi, ki so jih nekoč prepevali tudi v naših krajih, je zbor ogrel občinstvo in prispeval, da sta se pesem in ples nadaljevala še v večerne ure. Pri tem so pomagali kar štirje domači harmonikarji iz Plešč, Podvrha in Mandlov.

Na skednju sta bili postavljeni tudi dve razstavi, in sicer o »urmo-harstvu« – urarstvu v dolini (Muzej Kočevje) in o »pindeklih« – starih krstnih ogrinjalih dojenčkov (Društvo upokojencev Draga). Na skednju so se izdelovale rože iz papirja, pokušala se je domača hrana, na voljo so bili tudi krajevni prehrabeni izdelki.

Prišlo je veliko obiskovalcev z obeh strani meje, tudi iz oddaljenejših krajev Gorskega kotarja, Hrvaške in Slovenije. Skedenj se je z obnovljenim delom in celotno prostornino izkazal kot izredno prijeten prireditveni prostor, ki je s tradicionalno zasnovano in dediščinskim okoljem pozitivno in spodbudno učinkoval na navzoče.

Marko Smole

Pri maši na Sveti Gori. Foto: Marko Smole

Tonči in Tanja Baletić - Cizej pred cerkvijo Sv. Vlaha.
Foto: arhiv EDD

Zvonki slovenski zvoki med starodavnimi palačami

V septembru in oktobru, ki sta ob prijetnih temperaturah in lepem vremenu še kar privabljala turiste v Dubrovnik, smo v slovenskem društvu Lipa pripravili dva dogodka in v tretje sodelovali v kulturnem programu Evropskega doma Dubrovnik.

V drugem delu lepega septembra smo gostili mešani pevski zbor Tabor iz Savinjske doline. Topla jesen nam na sobotni večer 20. septembra ni prizanašala s slabim vremenom, kljub dežnim kapljam pa je na Stradunu odmevala slovenska pesem. Pod akustičnimi oboki palače Sponza so pevci z velikim žarom in veseljem prepevali skladbe slovenskih in tujih avtorjev. Zborovodja Špela Kasestnik je za nastop skrbno sestavila program. Zvonki glasovi okoli 40 pevcev so navdušili številne turiste in naše someščane. Koncert je kot kakovosten prispevek k mestni kulturni ponudbi organizacijsko podprla turistična skupnost Dubrovnika.

Drugi odmevni nastop je pripravila slovenska flautistka Karolina Šantl Zupan, ki je 7. oktobra s simfoničnim orkestrom Dubrovnik izvajala Bachov Brandenburški koncert v G-duru. Koncert je navdušil številne zahtevne poslušalce v atriju Kneževga dvora, ki velja za enega najlepših odrov sveta. Sodelovanje s simfoničnim orkestrom je pokazalo kot že mnogokrat do sedaj, da umetnost ne pozna meja.

Nekoga moraš imeti rad

Ob dnevu evropskih jezikov je Evropski dom pripravil zanimiv kulturni dogodek, v katerem je naše društvo sodelovalo z recitacijo in glasbeno-pevsko točko. V prelepi materinščini je naša mlada članica Ana Kastelec prebrala pesem Ivana Minattija Nekoga moraš imeti rad, Tonči in Tanja Baletić - Cizej pa sta se predstavila z venčkom izbranih slovenskih ljudskih pesmi. Te pesmi so ob letošnjem dnevu državnosti izšle v žepni knjižici Slovenske ljudske pesmi, v založbi našega društva in pod pokroviteljstvom Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Tanja Baletić - Cizej

Svet slovenskih pravljic in glasbe

Šibeniška mestna knjižnica Juraja Šižgorića je v zadnjih mesecih gostila dva odmevna dogodka slovenskega društva Dr. France Prešeren: 18. junija večer slovenskih ljudskih pripovedk, 10. oktobra pa glasbeno prireditev Skupaj s pesmijo.

V svet ljudske pesmi in pripovedk sta nas popeljali profesorici slovenščine Danica Jordan iz Maribora in Ivanka Učakar iz Kamnika. Sprehodili smo se po različnih koncih Slovenije: pripovedka o pogorelcih je z Gorenjske, o Zlatorogu iz Trente, o premeteni deklici s Štajerske, rudarske povedke s Koroška, o Cufulinu, pol zajcu pol ptiču, pa s Primorske. Pripovedke so hranili arhivi slovenskih knjižnic, večino je zapisal neznani čevljar iz Maribora. Z živopisnim narečnim govorom in glasbo sta se gostji dotaknili naših src in nas vrnilo v otroštvo. Uživali smo v zakladu, za katerega vedo le redki.

Skupaj s pesmijo

Na glasbeni prireditvi so nastopili člani mešanega pevskega zbora Ivana Cankarja z Vrhniko pod vodstvom Lovra Groma in upokojenske plesne skupine Ajda iz Ajdovščine pod mentorstvom Alice Stojko Saliu. Uživali smo v zborovskih skladbah in posebej v solističnih nastopih sopranistke Špele Petkovšek in baritonista Aleša Kovača. Plesalke so nas navdušile z življenjsko energijo, s katero so osvojile Slovenijo. Za devet točk so se kar trikrat preoblekle. Članice našega pevskega zbora Prešernovke so pod vodstvom Danke Oreb Jajac zapele štiri skladbe, s katerimi so letos nastopile na reviji Primorska poje v Šempasu. Z velikim aplavzom smo opogumili našega člana in najmlajšega izvajalca Viliama Grgasa Tucilo, ki se uči klarinet v glasbeni šoli Ivana Lukačiča. Ob klavirski spremljavi Tine Pezelj je zaigral skladbico Gusarji Egejskega morja. Za konec so vsi izvajalci zapeli venček slovenskih narodnih, ob spremljavi harmonike in pod taktirko naše zborovodkinje Danke. Prireditev je pospremila tudi Šibenska televizija.

Proslava in zabava na isti dan

Na povabilo naših članov Livojke Jeraj in Antona Cigliča smo pri njih doma hkrati proslavili dan državnosti Slovenije in Hrvaške ter Antonov 80. rojstni dan. 22. junija smo se zbrali v Rakovem selu pri Šibeniku. Vročina ni vplivala na naše razpoloženje. Ob spremljavi harmonike smo peli in plesali, k veselju so prispevali cabernet iz Goriških Brd, bograč, ki se je kuhl v bakrenem loncu, dobrote z žara in sladice.

Mojca Bareša

Skupna pesem obeh zborov na glasbeni prireditvi. Foto: Mojca Bareša

Cveto Šušmelj še naprej na čelu Triglava

Splitski Triglav že peto leto vodi Cveto Šušmelj; oktobra je dobil še en predsedniški mandat. 66-letni pravnik, rojen na Kokrici pri Kranju, na Hrvaškem živi od petega leta. V Triglavu je dejaven vse od ustanovitve leta 1992, z upokojitvijo, ki jo je dočkal v Splitski banki, pa je znanje in energijo v celoti usmeril v delovanje društva.

- **Društvo je pred vami 18 let uspešno vodil Boštjan Matjaž Kordiš. Kako nadaljujete njegovo delo?**

- Ko je prejšnji predsednik iz zdravstvenih razlogov sredi petega mandata odstopil, sem vodenje društva sprejel kot izziv, saj sem v društvo lahko prinesel izkušnje s področja prava, financ, računovodstva in upravljanja. Po analizi delovanja smo uvedli nekaj sprememb, zlasti v razmerju med manjšinskima svetoma in društvom. Skupno financiranje je postalo bolj transparentno, urejena je finančna soudeležba članov društva ob raznih dogodkih in potovanjih, pogodbe o delu smo nadomestili s sklenitvijo delovnega razmerja.

- **V voditeljih sekcij in članih izvršnega odbora imate dobre sodelavce.**

- Samo s skupnimi močmi lahko uresničimo načrtovano. Sem le prvi med enakimi in čutim, da smo prijatelji, da se dobro razumemo, da se o vsem dogovarjamo in tako enotno delujemo v društvu in tudi življenjskem okolju. Slovensko kulturno društvo Triglav uživa v Splitu izjemen ugled, za kar gre zasluga vsem prejšnjim in seveda sedanjim generacijam Slovencev. Negujemo dobre z drugimi narodnimi manjšinami v mestu Splitu in Splitsko-dalmatinski županiji. Domačini nas poznajo po zelo kakovostnem mešanem pevskem zboru, klekljarski skupini in idrijski čipki, po slikarski sekciji in razstavah. Zelo smo ponosni na sekcijo Kekec, v kateri se najmlajši člani učijo slovenščine, pojejo in pripravljajo na prireditve.

- **Prostori so bili vsa dosedanja leta najbolj pereča težava društva.**

- Dolgo smo si prizadevali za svoj prostor, petkrat smo se selili. Če bi bilo v preteklosti pri pristojnih več dobre volje, bi bila težava danes morda rešena. Kljub temu pa je društvo dobro delalo in raslo, saj so naše največje bogastvo člani. Zdaj imamo v uporabi lep prostor,

Predsednik Triglava Cveto Šušmelj je kljub kriznim časom optimist. Čeprav je vsako leto manj denarja, verjame, da bo društvo tudi s skromnimi sredstvi uspešno delalo in ohranjali ugled slovenske skupnosti tako v Splitu kot celotni Dalmaciji. Foto: Ivan Kosmos

in kar je najpomembnejše - prostor živi, vsak dan je poln članov, sekcije delujejo. Z lastništvom nismo več obremenjeni, razmišljamo o novem modelu, ki bi bil za nas ugodnejši.

- **Slovenska manjšina v Splitu deluje tudi v dveh svetih, na ravni mestne občine in županije. Ste tudi predsednik županijskega sveta slovenske narodne manjšine. Kakšno je sodelovanje s krajevnimi oblastmi?**

- Z mestom Splitom sodelujemo zelo dobro, z županijo bi lahko bolje. Zelo pomembna je finančna podpora v okviru lokalne samouprave. Mesto Split pripravlja in financira različne manjšinske prireditve, na katerih lahko tudi mi pokažemo, kakšen je naš prispevek h kulturni raznolikosti mesta in kako ohranjamo svojo identiteto. Poudaril bi tudi, da uživamo vso podporo slovenskega častnega generalnega konzula v Splitu **Branka Roglića**.

Vera Hrga 🇺🇦

Na odru oživeli slivniške coprnice in povodnega moža

Da bi ohranili slovenske ljudske pripovedke in legende, so v splitskem Triglavu udeleženci dopolnilnega pouka slovenščine (gospe in gospodje v najboljših letih) skupaj s svojo učiteljico 25. junija uprizorili legendo o Slivnici in presihajočem Cerkniškem jezeru.

Veliko vlogo v tej legendi imajo slivniške čaravnice, ki so čarale, svetovale ljudem, jim pomagale, ali pa tudi ne. Vera v čaravnice je bila v prejšnjih stoletjih zelo razširjena, posebno okoli Cerkniškega jezera. Gora Slivnica se nahaja na vzhodni strani Cerkniškega jezera nad naseljem Cerknica, posuta je s travniki, pašniki

Pulj

Evropski projekt nas je popeljal v Prekmurje

Jeseni smo dva dneva - 6. in 7. septembra - preživeli v Prekmurju: prvi dan so člani zbora Encijan in kreativne delavnice Čebelice nastopili na festivalu Pozdrav jeseni v Černelavcih, naslednji dan pa smo spoznavali pokrajino ob Muri.

Festival v Černelavcih je potekal v okviru Evropskega čezmejnega projekta 3M (o tem podrobneje v poročilu iz Varaždina); vanj smo bili vključeni po zaslugi Euro urada, ki slovenskim društvom na Hrvaškem pomaga priti do evropskih sredstev. Za sodelovanje na festivalu so nam pokrili stroške, kar nam je omogočilo še en nastop zunaj sedeža društva.

Kulturno in kulinarčno uživanje

400 km dolga pot od Pulja do našega cilja ni bila preveč naporna, saj se je malce čemerno vreme med potjo prelevilo v lep dan. Dobro organizirani domačini pod vodstvom Kulturno-turističnega društva Černelavci in Zavoda Roka so nam za kosilo postregli z domačimi jedmi, med

in temnim gozdom. Pod samim vrhom hriba je Coprniška jama, zavita v meglo in je izvir nastanka mnogih legend o coprnicah, ki so jih tamkajšnji prebivalci obtoževali za marsikaj, saj so bile polne zlobe in hudobije. Na zunaj prijazne čaravnice so se znale razsrditi in na ubogo prebivalstvo priklicati nevihte. Tako bi se ob prihajajočem neurju vrh hriba zavil v meglo in kmalu bi iz globoke jame začelo prihajati grmenje, švigale bi strele in se usula toča.

Odrske coprnice niso bile hudobne

Splitske čaravnice niso bile hudobne, niso izzivale neviht in strel (čeprav nekateri trdijo, da so prav one v Dalmacijo letos prinesle deževje in slabo vreme), niso povzročile bolezni, škode. Pri nas ni zazvonil mali zvon zvonika, s katerim so v davnih časih odganjali čaravnice, pa tudi duhovščine, ki bi odklanjala zlo, nismo poklicali. Oblečene

Čaramo, baramo, nevihte kličemo: čaravnice iz Bogenšperka. Foto: V. Hrga

v črno, z velikimi klobuki, ki smo jih izdelale same pri dopolnilnem pouku, smo se z začetno pesmijo N'mau čez izaro - seveda ne na metlah - spustile s slivniškega vrha na prizorišče, kjer smo ob videoprojekciji lepot in skrivnosti Cerkniškega jezera zaigrale legendo o nastanku jezera, povodnem možu in zaljubljenih, ki sta se kljub

družinskim sporom ljubila in tragično končala mladi življenji v globinah jezera. Ganljivo pripoved smo sklenile z otožno ljudsko pesmijo Kaj ti je deklica, da si tak' žalostna, ki je v srcih zbudila žalost, obenem pa tudi veselje ob spoznanju, da je vse samo legenda.

Ana Šušmelj

Gostovanje v Prekmurju smo izkoristili za spoznavanje domovine. Foto: SKD Istra

drugimi z bujto repo (ki jo resnično priporočamo, saj ta pristna prekmurska jed še kako tekne) in znano prekmursko gibanico.

Tradicionalni festival je bil letos čezmejno obarvan, saj so poleg našega društva v programu sodelovali tudi igralska skupina varaždinskega Naglja ter folklorna skupina in fotografska sekcija reške Bazovice. Predstavili so se še pevski zbor Černelavci in plesna skupina ter tamburaši iz Hrvaškega kulturnega društva Pomurje. Pred začetkom je bila odprta razstava stvaritev naših kreativk in tudi izdelkov kreativnih delavnic tistega kraja.

Od Murske Sobote do Bogojine

Naslednji dan smo si v spremstvu duhovitega vodiča najprej ogledali

Mursko Soboto, obiskali Otok ljubezni, ki ga je narava posadila v deročo vodo Mure, in videli še vedno delujoči mlin na reki (resnično postavljen na plavajočem podnožju). V lončarski vasi Filovci smo si imeli priložnost ogledati avtentično peč za lončarske izdelke in opazovati mojstra lončarja, ki je pred našimi očmi na lončarskem kolu izoblikoval lično posodico iz gline. Danes se glinena posoda ne izdeluje več na tradicionalen način, temveč je proizvodnja mehanizirana. Naša naslednja ogledna točka je bila vas Bogojina (zanimiva tudi po tem, ker je menda v prejšnji skupni državi dala največ duhovnikov glede na število prebivalcev). V tej vasi stoji Plečnikova cerkev, presenetljiva arhitektonska stvaritev. Zgrajena je okoli prvotne starejše cerkve

Kako do denarja?

V današnji stiski tudi manjšinska društva silno potrebujejo dodatne vire financiranja. Na voljo je precej denarja iz evropskih skladov, idej za projekte pri večini društev ne manjka, tudi znanje za njihovo pripravo bi se našlo. Zakaj se potem društva ne prijavljajo na evropske natečaje? Odgovor tiči v dejstvu, da je odobren projekt potrebno udeležiti in šele nato se povrnejo sredstva iz evropskega sklada. Potreben je torej zagonski denar, ki pa ga društva ne premorejo. Znotraj sedanjega sistema financiranja društev se je zadeve potrebno sistemsko lotiti. Tudi zato, da bi razbremenili proračunsko financiranje društev.

in ima zelo posebno notranjost: krasijo jo masivni stebri, strop pa je vodoraven, kar ni običajno za cerkve. Tudi zvonik je nekaj nenavadnega: okrogel stolp, okrašen z vencem stebrov pri vrhu, na katerega je dodan ožji okrogel podaljšek, odmaknjen od srednje osi proti robu. Z eno besedo: cerkev vredna ogleda. In priporočilo seveda velja za celotno Prekmurje.

Klaudija Velimirović

Kulturno, medijsko in manjšinsko sodelovanje ob Muri

Septembra je v Černelavcih pri Murski Soboti potekal festival Pozdrav jeseni, na katerem so nastopili tudi člani varaždinskega Naglja, reške Bazovice in puljske Istre. Prireditev sodi v čezmejni projekt 3M, v katerem sodeluje tudi SKD Nagelj.

Mednarodni projekt 3M (Mura-Media-Minority) poteka v okviru Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Hrvaška 2007–2013, ki ga delno financira EU, iz sklada za regionalni razvoj. Projektno območje sta slovensko Pomurje ter Varaždinska in Medžimurska županija, vendar v njem sodelujejo tudi organizacije, ki delujejo v drugih delih obeh držav. V SKD Nagelj je za vodenje projekta zadolžena Ana Županić, ki pojasnjuje, da je osnovni cilj projekta spodbujati in zagotavljati

podpore izmenjavi v kulturnih in socialnih temah za izboljšanje kakovosti vsakodnevnega življenja, storitev in izmenjave informacij. Z oddajami v lokalnih mediji, pripravo mladinskih taborov in medijsko podporo različnim dogodkom bodo javnost osveščali o kulturnih razlikah in kulturni dediščini na obeh straneh meje. Podrobnosti o programu in poteku projekta so na voljo na spletnem naslovu www.muramedia.eu. »Z regionalnim spletiščem in info-točkami bomo ustvarili dodatne komunikacijske kanale, ki bodo zagotavljali izmenjavo informacij o dogodkih, kulturnih znamenitostih in dediščini, turističnih destinacijah in

<http://www.muramedia.eu/>

Projekt 3M v številkah

350 tisoč evrov je vreden projekt, ki se je začel januarja letos in se bo končal aprila 2015.

52 oddaj bo predvajanih v lokalnih medijih pod skupnim naslovom Mura - Drava.

8 info-točk bo vzpostavljenih na obeh straneh meje.

2 medijska tabora bosta pripravljena za mlade iz Slovenije in Hrvaške.

gastronomiji ter spodbujali aktiviranje manjšin in manjšinskih organizacij,« poudarja Ana Županić.

Umag

Na čezmejnem kraškem srečanju in novograjski slovenski noči

Umaška Ajda je za dan državnosti pripravila čezmejno srečanje slovenskih kulturnih društev v Sv. Mariji na Krasu, julija pa sodelovala na prireditvi Slovenska noč, ki so jo v Novigradu pripravili v sodelovanju z občino Laško.

Na čezmejno srečanje na Krasu je prišlo 267 članov piranske Histrie, koprške Hroštole, poreške Oljke, puljske Istre, Društva Slovencev Labin, lovranskega Snežnika in seveda umaške Ajde, ki je pripravila dogodek. Dopoldne so sodelovali v športnih tekmovanjih ali šli na ogled Umaga, zvečer pa spremljali skupni program. Pevke Ajde so nastopile s tremi ljudskimi pesmimi, puljski Encijan je za pevski nastop požel velik aplavz, člani Hroštole so se predstavili z bajko, za Labin je nastopila Rafaela Blažina na klaviaturah s skladbo

Vokalna skupina Ajda je zapela venček slovenskih ljudskih pesmi. Foto: Kristjan Nemet

At Your Feet, Porečani so recitali o tem, kaj je pomembno v življenju, Histria pa je prispevala skeč v slovenščini, italijanščini in hrvaščini. Program je sklenilo folklorno društvo Gaia iz Umaga s tradicionalnimi istrskimi plesi. Navzoče smo pogostili z bobiči in kroštolami, k dobremu vzdušju pa je prispevala skupina Bukaleta. V premorih smo razglasili zmagovalce športnih tekmovanj: balinanje: 1. Lovran, moški, 2. Umag, moški, 3. Piran, moški; pikado: vsa tri prva mesta so osvojile članice Histrie iz Pirana; kartanje briškole/trešete: 1. Poreč, 2. Labin, 3. Lovran, ženske; kartanje remija: vsa tri prva mesta so osvojile Ajdovke. (Danica Bojković)

V dveh dneh dvesto nastopajočih

Slovenska noč se je v Novigradu in Dajli odvijala 11. in 12. julija. Začela se je s srečanjem novograjskega in laškega župana, Antea Milosa in Franca Zdolška, nadaljevala pa z nastopom klope Gambrinus iz Laškega. Naslednji dan se je začel z mimohodom Laške pihalne godbe in mažoretk. V mestnem parku se je odvijal slikarski ex tempore. Na otvoritvi razstave je naša vokalna skupina Ajda zapela nekaj starih slovenskih pesmi (Fantje po polj gredo, Kje so tiste stezice, Pri farni cerkvici, Škrjanček, Sinoči sem na vasi bil, Majolka). Na dvodnevni prireditvi smo spremljali prek dvesto nastopajočih, med drugim tudi iz KUD Anton Tanc iz Laškega in KUD Dajla. Prireditev je obogatila raznovrstna kulinarčna ponudba, glasbeno druženje z Veselimi Štajerkami pa sta žal prekinila veter in dež.

Irena Blažič

Otroci so slikali in igrali na kitaro, glasbeniki navduševali

Pred poletjem odmevna otroška delavnica in plesna prireditev, po počitnicah pa tradicionalni slovenski dnevi. Takšni so ključni poudarki zadnjega obdobja v delovanju karlovskega Slovenskega doma.

Glasbeno-likovna delavnica za otroke je potekala 24. maja v karlovški glasbeni šoli pod mentorstvom profesorice likovne umetnosti **Mojce Svetic - Radočaj** in profesorice kitare **Tene Bunčič**. Delavnice se je udeležilo prek dvajset otrok. Skupaj so ustvarili plakate in slike, nato pa svoja dela razstavili v prostorih šole. Navdušeni obiskovalci so se ob tem dogodku prijetno družili ob sladica, za katere so poskrbele mamice otrok. Da dni pozneje, 26. maja, pa je v koncertni dvorani glasbene šole potekal koncert kitaristov iz razreda prof. Tene Bunčič. Učenci od prvega do šestega razreda so na kitari izvedli več znanih slovenskih melodij in nam pokazali, kaj so se naučili med šolskim letom. Mentorica je posebej ponosna na najmlajše učence, ki že nastopajo na prireditvah Slovenskega doma.

Ples in glasba za državni praznik

V prostorih Plesnega studia je 19. junija potekal plesno-glasbeni program pod imenom Plesni piknik v počastitev dneva državnosti Republike Hrvaške in Slovenije. Plesna skupina Živa Slovenskega doma Karlovec v koreografiji prof. **Vere Mitrovič - Vrbanac** je izvedla več plesnih točk. V glasbenem programu pa je nastopal znani karlovški glasbenik **Goran Ilić**. Ob kitari je odpel več slovenskih in hrvaških melodij. Prireditev se je nadaljevala z druženjem nastopajočih in številnih obiskovalcev ob petju in prigrizku. Upamo, da se nam bo v prihodnosti pridružilo več mladih članov.

Bogat program slovenskih dnevov

Tradicionalni 21. Slovenski dnevi v Karlovcu, ki potekajo v sodelovanju Slovenskega doma in Mestne knjižnice - osrednje knjižnice za Slovence Karlovec, so se začeli 13. oktobra. V salonu

S slovenskih dnevov: Ozren Gravora, Radmila Bocek, Ines Fugina Malnar (z leve). Foto: Marina Delač - Tepšič

Šestič je bila odprta razstava likovnih del članov KUD Artoteka Črnomelj in Združenja likovnih avtorjev Karlovec, ki so nastala na mednarodni likovni koloniji Kupa/Kolpa Art v Šokčevem dvoru v Žuničih. V glasbenem programu so nastopali Preloški muzikanti, člani društva Zora iz Prilišća in učenec karlovske glasbene šole. Razstava je bila na ogled od 31. oktobra. Teden dni pozneje je bila v salonu Šestič odprta razstava del **Ines Fugina - Malnar**; njene stvaritve pod naslovom Zlat dotik - svet niso samo stvari so bile na ogled do 15. novembra. 5. novembra je v knjižnici potekal tudi literarni pogovorni večer z mladim Novomeščanom Urošem Topičem, na katerem smo spoznali njegov prvenec Ema Strom - Bratovščina Culis. V glasbenem programu je nastopila sopranistka prof. **Radmila Bocek** z Vilharjevo skladbo Nezakonska mati in Snežica F. Lučića na tekst D. Domjanića, ob spremljavi na klavirju prof. **Ognjena Gravore**.

Marina Delač - Tepšič

Zadar

Na ladji kulture in večeru TV-dokumentarcev iz naših krajev

Poletno in jesensko dogajanje v zadrski Lipi sta zaznamovala dva dogodka: vnovično sodelovanje v projektu Ladja - knjigarna, ladja kulture ter ogled izobraževalno-dokumentarnih filmov, ki jih je Barbara Zrimšek posnela v Dalmaciji.

Ladja - knjigarna, ladja kulture se je med štirinajstdnevno potjo od Makarske do 31. julija zopet ustavila v Sv. Filipu Jakovu. Na povabilo direktorice krajevne turistične skupnosti **Klare Eškinja** so na prireditvi sodelovali tudi naši člani. **Jože Arzenšek** je na ladji spregovoril o likovni sekciji, ki jo vodi, in obiskovalce povabil k ogledu razstave na pristaniškem pomolu. Svoje slike s 7. likovne kolonije Maj 2014 Turanj so razstavili **Jože Arzenšek, Pia Bajlo, Marija Ivoš, Zrinka Majica, Majda Lisac, Marjan Miklavec, Ivan Kozmos** in **Majda Radović**.

Razstavljene slike so bile tudi naprodaj. Otroška folklorna skupina KUD Maslina iz Turnja je navdušila z venčkom plesnih točk. Obiskovalci so si lahko ogledali tudi stojnice s knjigami in delavnico slikanja našega društva.

Štirje filmi RTV Slovenije o zadrskem kraju

V sodelovanju z RTV Slovenijo in Evropsko unijo smo 21. oktobra v oddelku Arbanasi Mestne knjižnice Zadar pripravili projekcijo izobraževalno-dokumentarnih filmov RTV Slovenija

Ogled dokumentarcev o zadrskih ljudeh podeželja. Foto: A. Sitnica

iz ciklusa Rasti! Hrana za prihodnost – Ljudje podeželja (Village Folk). Ogleдали smo si štiri filme: Dalmatinski oljčnik o ekološkem nasadu dr. **Ivice Vlatkovića**, Zlati paški sir o sirarni **Ivana Gligore**, Mož na konju o ekološki zadrugi MasVin Polača **Radeta Bobanovića** in Šinjinorina smokva o izdelavi ekološke figove marmelade **Sandre Babac**. Urednica in avtorica **Barbara Zrimšek** je za te oddaje osvojila tretje mesto na prestižnem mednarodnem izboru med 400 prijavljenimi. Zrimškova je zamisel za oddaje dobila na strokovni razpravi o priložnostih agrarne proizvodnje na Hrvaškem, ki je potekala lani v Zadru (o tem smo poročali v 51. številki Novega odmeva). Projekcijo je sklenil ansambel Ars Cantabile, ki je pod vodstvom prof. **Igorja Cencića** izvedel slovensko popevko Zemlja pleše. Sledila je pogostitev z slovenskimi in dalmatinskimi dobrotami, ki so jih pripravile pridne članice Lipe.

Darja Jusup

Osijek

Slavni slovenski arhitekt Jože Plečnik bo v Slavoniji dobil spominsko ploščo

Skupina Osiječanov, v kateri je tudi tajnik SKD Stanko Vraz **Zvonko Horvat**, je pri mestnih oblasteh dosegla, da bo leta 2015 postavljena spominska plošča na kraju, kjer so pred drugo svetovno vojno začeli graditi cerkev po načrtih **Jožeta Plečnika**.

Na razpisu za izgradnjo svetišča Jezusovega srca s cerkvijo in samostanom na Gajevev trgu v Osijeku je leta 1938 zmagal projekt velikega arhitekta moderne **Jožeta Plečnika**. Gradnja se je začela oktobra 1940, do konca vojne so bili zgrajeni temelji cerkve, kripta in 7 metrov visoki zidovi. Tako nedokončano zgradbo so povojen oblasti leta 1948 dale porušiti.

Slovenska zgodovina zakrita s tančico pozabe

Med kulturnimi spomeniki, imeni ulic in trgov v Osijeku skorajda ni mogoče najti obeležja slovenske kulture. Slovenci že več stoletij živijo v Osijeku in čeprav jih ni veliko, poskušajo izraziti svojo prisotnost in predstaviti kulturno dediščino ostalim meščanom. Že kmalu po ustanovitvi SKD Stanko Vraz leta 2006 se je med potomci Slovencev v središču Slavonije okrepila želja, da bi ovekovečili Plečnikov prispevek h kulturni zgodovini Osijeka. Pobudo, ki je v fazi izdelovanja projekta, sta podprla mestni odbor za spomenike

in namestnik župana **Denis Ambruš**. Podpirata jo tudi Zveza slovenskih društev na Hrvaškem in slovensko veleposlaništvo v Zagrebu, podpora se bo pridružila tudi Ljubljano. Pričakujemo, da bo spomenik v sodelovanju z lokalnimi oblastmi postavljen prihodnje leto. Tako bo nedokončano Plečnikovo delo dobilo zgodovinsko razsežnost. Medtem ko ponosno pričakujemo postavljanje spomenika, bo slovenska manjšina organizirala tudi okroglo mizo na to temo.

Zvonko Horvat

Želimir Buzuk, Alojz Seleši, pater Zdravko Knežević in Zvonko Horvat (z leve) pred mestno upravo. Foto: Zvonko Horvat

Kako mladina soustvarja skupni slovenski prostor?

V Državnem zboru je 4. julija potekalo vseslovensko srečanje. Letos je bilo posvečeno mladim kot ustvarjalcem skupnega slovenskega prostora. Predstavljena sta bila tudi pouk slovenščine v Varaždinski županiji in mladinska dejavnost v reški Bazovici.

Pouk slovenskega jezika v Varaždinski županiji je na gimnazijski ravni stekel v šolskem letu 2011/12, na osnovnošolski ravni pa 2012/13.

Pozitivno o pouku slovenščine

V prvem letu učenja slovenskega jezika v dvanajstih osnovnih šolah Varaždinske županije je potekala raziskava o stališčih do učenja, znanja in rabe slovenskega jezika med starši in učenci, ki so se prijavi k pouku slovenščine. O projektu je poročala dr. **Mojca Medvešek**: »Analiza je med drugim pokazala, da so učenci in starši zelo pozitivno ocenili učenje slovenskega jezika, skoraj vsi so izrazili veliko zadovoljstvo nad izvajanjem te obšolske dejavnosti.« Kot razlog za učenje slovenščine je 27 odstotkov učencev navedlo, da imajo v Sloveniji sorodnike in prijatelje, medtem ko so starši poudarili predvsem možnosti nadaljnega izobraževanja ali zaposlitve njihovih otrok v Sloveniji.

Tradicionalno srečanje rojakov na Hrvaškem

Na 11. vseslovenskem srečanju 4. oktobra v Crikvenici se je zbralo okrog 350 članov iz vseh 16 slovenskih društev na Hrvaškem. To je bila nova priložnost za druženje in snovanje skupnih načrtov, a tudi srečanje z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazdom Žmavcem.

Posebnost letošnjega srečanja je bila, da so se vsi udeleženci prvič zbrali v kraju, kjer ni sedež slovenskega društva, dogodek pa je potekal v organizaciji Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Sončno in lepo vreme je bilo kot naročeno za

Aktivna mladinska skupina

Dr. **Jasmina Dlačič** in prof. **Eva Cigler** sta obširno predstavili delovanje mladih v reški Bazovici. Mladinska skupina je nastala pred desetimi leti na pobudo dr. **Barbare Riman** in zdaj šteje okrog 15 mlajših članov, ki so sicer dejavni tudi v drugih sekcijah društva. Skupina se dobiva enkrat mesečno, ko razvija zamisli in uresničuje raznovrstne projekte. Tako poživljajo delovanje društva in privabljajo novo člane ter krepijo identiteto. Prek druženja, delavnic in izletov ohranjajo stike z ostalimi Slovenci v zamejstvu. Sodelujejo tudi v projektu modernizacije društvene knjižnice; njihov cilj je, da bi postali prva knjižnica izven meja Slovenije, vključena v sistem Cobiss.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Slovenščina mi je všeč na Facebooku

Od jeseni je na družabnem omrežju Facebook vzpostavljena skupnost **Slovenščina mi je všeč**. V prvi vrsti je namenjena učencem slovenskega jezika v Varaždinski županiji, sčasoma pa bi lahko prerasla v virtualno skupnost vseh mladih, ki se učijo slovenščine, saj omogoča uporabo pridobljenega jezikovnega znanja in ponuja možnost interakcije. Na profilu se objavljajo zanimive informacije o slovenščini in Sloveniji ter dodatna učna gradiva.

skupinsko fotografijo udeležencev pred začetkom srečanja, ki se je odvijalo v hotelu Ad Turres.

Pomembno je, da obstanemo

Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je v nagovoru izpostavil predvsem enotnost krovne organizacije: »Namen in pomembnost teh srečanj je poleg druženja tudi to, da pokažemo, da smo še vedno homogena skupnost in da kot pripadniki slovenske manjšine na Hrvaškem še vedno obstajamo. Največjo težo ima prav ugotovitev, da še vedno smo. Upam, da bo tako tudi v prihodnosti, čeprav se slovenska skupnost na Hrvaškem številčno zmanjšuje.« Vsem društvom, Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu ter slovenskemu veleposlaništvu v Zagrebu je Šonc podaril nov slovensko-hrvaški in hrvaško-slovenski slovar (o slovarju podrobneje pišemo v rubriki Materinščina).

Novе oblike financiranja

»Prihodnost je predvsem na mladih generacijah. Zato je naša dolžnost in

naša odgovornost, da takšna druženja ohranimo tudi za nove generacije,« je poudaril minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc**, ki se je srečanja udeležil v spremstvu sodelavcev **Rudija Merljaka** in **Dejana Podgorška** ter v družbi novega konzula s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu **Viktorja Mlakarja**. Minister je dejal, da je zelo srečen in zadovoljen, ker se je lahko udeležil takšnega dogodka. »Obljubljam vam, da bom izredno pozoren in tankočuten do graditve stabilne finančne podpore manjšini, vendar z novimi modeli in novimi oblikami tega financiranja, ki pomeni tudi: nove čezmejne projekte, projekte evropskih sredstev, ki so potrebni, ker Evropa odpira ta prostor,« je še dodal minister Žmavc. Srečanje se je v veselem razpoloženju, za katerega je bil zaslužen tudi ansambel Florijan iz Sevnice, s plesom, druženjem in slovensko pesmijo nadaljevalo do poznih nočnih ur.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Skupinska slika udeležencev 11. vseslovenskega srečanja v Crikvenici. Foto: Nino Lah

Po letu trojnih volitev - nov politični zemljevid Slovenije

Trojne volitve v enem samem letu - evropske, parlamentarne in lokalne - so dodobra premešale politične karte v Sloveniji. Na čelo slovenske vlade je jeseni stopil politični novinec Miro Cerar.

Cerarjeva stranka SMC je bila s 34,5 odstotka glasov prepričljiva zmagovalka predčasnih parlamentarnih volitev, ki so potekale 13. julija. Drugo mesto je z 20,7 odstotka zasedla SDS **Janeza Janše**. Janša sicer prestaja zaporno kazen zaradi zadeve Patria, kar pa mu ni preprečilo, da bi kandidiral in bil izvoljen za poslanca, vendar je državni zbor oktobra prav zaradi obsodbe izglasoval sklep, da mu poslanski mandat preneha. V državni zbor so se uvrstili še DeSUS, SD, ZL, NSi in ZaAB. Tudi volivci, ki so svoj glas oddali na veleposlaništvu v Zagrebu, so večinsko podprli SMC, a že na drugo mesto postavili ZaAB, ki je v Sloveniji komaj prestopila parlamentarni prag (glej tabelo).

Cerarjeva vlada majhne koalicije

Zmagovalec volitev Miro Cerar je sestavil levosredinsko vlado z DeSUS-om **Karla Erjavca** in SD-jem **Dejana Židana**. Koalicija treh strank ima v 90-članskem državnem zboru 52 poslanskih glasov. Presenečenje je bila Cerarjeva odločitev, da v vlado ne povabi stranke **Alenke Bratušek** ZaAB; Bratuškovi je zameril, ker je kot premierka v odhajanju kar sama sebe kandidirala za evropsko komisarko. Pohod na Bruselj pa ji kljub podpori predsednika Evropske komisije **Jean-Clauda Junckerja** ni uspel, saj ni prestala zaslišanja pred evropskimi poslanci. Nekaj tednov pozneje je evropska komisarka iz Slovenije postala

Glasovanje v Zagrebu na predčasnih volitvah v DZ

SMC	30
ZaAB	20
ZL	8
Nsi	8
SD	7
PS	5
DeSUS	3
SDS	3
DL	2
SNS	2
SLS	2
Verjamem	2
ZS	2

Vir: DVK

Cerarjeva kandidatka **Violeta Bulc**; prevzela je prometni resor. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu tudi v Cerarjevi vladi vodi minister **Gorazd Žmavc**.

SLS pod parlamentarnim pragom

Slovenska ljudska stranka, ki se je na majskih volitvah prebila v evropski parlament, julija pa ostala pred vrati državnega zbora, je oktobra slavila na lokalnih volitvah, saj je med vsemi strankami dobila največ županov.

Nov obraz, nova politika?

Miro Cerar, deseti predsednik slovenske vlade, se je rodil 25. avgusta 1963 v Ljubljani, očetu Miru, telovadcu, olimpijcu in pravniku, in materi Zdenki, političarki in pravnici. Tudi Cerar je po poklicu pravnik; v letih 2011-2013 je bil celo izbran za najuglednejšega in najvplivnejšega slovenskega pravnika. Do vstopa v politiko je na ljubljanski Pravni fakulteti predaval teorijo in filozofijo prava, primerjalno pravo in etiko pravniških poklicev. Med drugim je sodeloval pri pisanju slovenske ustave.

Zmagovalci lokalnih volitev so bili sicer neodvisni kandidati, saj so zasedli največ županskih in svetniških položajev v 212 slovenskih občinah. Župan glavnega mesta Ljubljane je v tretje in že v prvem krogu postal **Zoran Jankovič**. (jpt) 🇺🇸

V Ludbregu srečanje slovenskih in hrvaških vernikov

Petega slovensko-hrvaškega katoliškega srečanja v Ludbregu pri Varaždinu se je 6. septembra udeležilo okoli 20 tisoč romarjev. Somaševanje slovenskih in hrvaških škofov je vodil zagrebški nadškof in metropolit kardinal Josip Bozanić.

Celjski škof **Stanislav Lipovšek** je med drugim dejal, da Slovence in Hrvate povezujejo ne le močne vezi vere, temveč »tudi globoke vezi naše pripadnosti družini slovanskih narodov, globoke vezi naše slovanske kulture in vrednote našega dragocene duhovnega in narodnega izročila«. Naslednje slovensko-hrvaško katoliško druženje bo leta 2015 v Stični; tja je udeležence ludbreškega romanja pristrčno povabil novomeški škof **Andrej Glavan**. (dr/jpt) 🇺🇸

Odštevanje do predsedniški volitev na Hrvaškem

Hrvaški volivci bomo zadnjo letošnjo nedeljo, stisnjeno med božične in novoletne praznike, odločali o predsedniku države. Za ta položaj se bodo 28. decembra potegovali zdajšnji predsednik **Ivo Josipović**, **Kolinda Grabar Kitarović**, **Milan Kujundžić** in **Ivan Vilibor Sinčić**. Če noben kandidat ne bo dobil zadostne podpore, bo drugi volilni krog 11. januarja prihodnje leto.

Novi ljubljanski nadškof Stane Zore zavezan skromnosti in uboštvu

Ljubljanska nadškofija je po več kot letu dni čakanja le dobila novega nadškofa: papež Frančišek je oktobra na ta položaj imenoval provinciala slovenskih frančiškanov Staneta Zoreta. O njegovi pozornosti do Slovencev v zamejstvu govori dejstvo, da je že dva tedna po posvetitvi v nadškofa prišel v Zagreb, na slovesnost ob 85. obletnici Slovenskega doma.

»Čudna so Božja pota, upam, da ve, kaj dela!« S temi besedami je pater Zore ponižno in s kančkom humorja pospremil papeževo odločitev, da prevzame skrb za ljubljansko nadškofijo, ki je bila - tako kot mariborska - od julija 2013 brez vodje. Lani poleti sta namreč nadškofa Anton Stres in Marjan Turnšek ponudila odstop in nase prevzela breme objektivne odgovornosti za hude nepravilnosti v preteklosti slovenske

Cerkve, ki so med drugim pripeljale do finančnega zloma mariborske nadškofije in potopa povezanih slovenskih podjetij. Naslednika mariborskega nadškofa Turnška papež še ni imenoval.

Dobrohoten človek v časih okrnjenega zaupanja

Prevladuje mnenje, da je papež Zoreta izbral predvsem zato, ker se je zapisal skromnosti in uboštvu in ker prihaja iz redovništva in ne iz škofijskih krogov. »Gre za prijaznega, dobrohotnega, uvidevnega in široko razgledanega človeka,« je novega nadškofa opisal teolog Metod Benedik.

Stane Zore je bil rojen 7. septembra 1958 na Selah pri Kamniku v kmečki delavski družini. Po gimnaziji v Kamniku je naredil noviciat in doštudiral na Teološki fakulteti v Ljubljani. Večne zaobljube je naredil leta 1984 pri manjših bratih

frančiškanih, v duhovnika je bil posvečen naslednje leto. Po posvečenju je bil kaplan v ljubljanski Šiški, nato v Mošnjah na Gorenjskem in nazadnje v Solkanu. Bil je tudi rektor Marijinega svetišča na Brezjah in Sveti Gori. Ob imenovanju za nadškofa je bil Zore predsednik Konference redovnih ustanov v Sloveniji, ki je med drugim ustanovila Anin sklad za pomoč družinam z več otroki. (jpt) 📌

Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih?

Poletje je postreglo z vznemirljivo odločitvijo Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourg. Drugače pa v odnosih med državama vlada zatišje, če odštejemo občasno razkazovanje mišic v Piranskem zalivu.

Predsedniško srečanje na meji

Slovenski in hrvaški predsednik Borut Pahor in Ivo Josipović sta se 7. septembra udeležila slovesnosti na mejnem prehodu na Sotli, ki sta jo že deseti pripravili občini Podčetrtek in Zagorska sela - s slovesnostjo obeležujejo obletnico ustanovitve turistične cone Sotla. Predsednika sta se skupaj sprehodila na obeh straneh meje, v govoru na slovesnosti pa je Pahor poudaril, da za srečanje s hrvaškim kolegom »skoraj ne more biti bolj simboličnega kraja, kot je most, ki povezuje najina dva naroda.«

V zadnjih mesecih je hrvaška policija opozorila več slovenskih ribičev v Piranskem zalivu, da se nahajajo v hrvaških teritorialnih vodah, pa čeprav meja na tem območju še ni določena. »Zaradi enostranskega poseganja v dogovorjen status quo« je slovensko zunanje ministrstvo oktobra uradno protestiralo in Hrvaško prijaviло arbitražnemu sodišču za določitev meje med državama. Arbitražno sodišče je sicer junija objavilo povzetek stališč obeh strani: Slovenija izpostavlja, da je njen vitalni interes teritorialni stik z odprtim morjem, Hrvaška pa, da ohrani svoj teritorij, torej tudi teritorialno morje.

Preobrat v presoji starih deviznih vlog

Veliki senat Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourg je 16. julija v zadevi Ališić razsodil, da sta Slovenija in Srbija tožnikom, varčevalcem LB oziroma Investbanke iz BiH, kršili pravico do varstva premoženja in učinkovitega pravnega sredstva. V letu dni morata najti sistemsko rešitev za izplačilo prihrankov tako tožnikom iz BiH kot vsem, ki so v enakem položaju kot oni; prihranke jim morata izplačati pod enakimi pogoji kot tistim, ki so imeli vloge v domačih podružnicah bank. Sodba je dokončna. Slovenska vlada v odhajanju je izrazila obžalovanje, ker sodišče ni upoštevalo vseh okoliščin, pa tudi ne nasledstva in teritorialnega načela, ki sta bila vse doslej med temeljnimi argumenti Slovenije. (sta/jpt) 📌

Prvi poosamosvojitveni slovensko-hrvaški in hrvaško-slovenski slovar

Velik sodobni slovensko-hrvaški in hrvaško-slovenski slovar, ki vsebuje okrog 30 tisoč besed z vsake strani, je bil predstavljen 26. avgusta v zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt. Avtorica slovarja je Anita Peti - Stantić.

Slovar je izdala Mozaik knjiga, s finančno podporo Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. K orjaškemu delu sta avtorico spodbudili dejstva, da so bile prejšnje slovarske izdaje zastarele in da je bilo po posodobljenem jezikovnem pripomočku veliko povpraševanje med študenti obeh jezikov. Anita Peti - Stantić se je s tem neposredno srečevala kot predstojnica Katedre za slovenski jezik in književnost na zagrebški Filozofski fakulteti.

Dolgo pričakovan slovar

»Slovar je rezultat desetletnega dela, največji izziv je bil zajeti čim več besed sodobnega jezika in jih podkrepiti s primeri. Izziv pa so bili tudi korpusi besed, ki jih vse bolj uporabljajo mladi,« je poudarila avtorica. »Slovar bi lahko delali še dolgo, a se je bilo treba zaustaviti, saj je bolje, da je slovar končan, kot da je popoln,« je dodala. Izrazila je upanje, da bo slovar koristen tako za akademske kot splošne uporabnike. Tudi za tiste govorce

enega od jezikov, ki menijo, da drugega poznajo bolje, kot ga v resnici. Slovar utegne biti v določenih delih celo zabaven, glede na to, da sta hrvaški in slovenski jezik sosedska in sorodna jezika, in si zato delita tako imenovane lažne prijatelje. Gre za besede, ki jih govorec slovenskega jezika v hrvaščini prepozna kot besede svojega jezika in jih napačno razume, ker v hrvaščini nimajo istega pomena kot v slovenščini in obratno. O lažnih prijateljih, ki so v slovarju posebej označeni, sicer večkrat pišemo tudi v Novem odmevu.

Slovarsko delo je kompromis

Da je vsako slovarsko delo kompromis in da popoln slovar ne obstaja, je poudaril recenzent Marko Stabej, predavatelj na oddelku za slovenistiko na ljubljanski Filozofski fakulteti. Po njegovih besedah je tudi Velik sodobni slovensko-hrvaški in hrvaško-slovenski slovar kompromis med sodobnimi pogledi in omejenimi možnostmi pisanja slovarjev. »Rezultat je dober, slovar pa najboljši doslej. Takšna dela potrebujemo, če želimo komunicirati in se razvijati v svojih jezikih ter se v njih počutiti bogato,« je dejal. O pomenu novega slovarja so spregovorili tudi glavna urednica

Aleksandra Stella Škec, odposlanec ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak in predsednik Slovenskega doma Darko Šonc, ki je spomnil, da ideja o novem slovarju sega v obdobje slovenske in hrvaške osamosvojitve. »V zgodnjih 90. letih smo projekt nameravali izpeljati na ravni slovenske oz. hrvaške akademije znanosti in umetnosti, vendar se ni izšlo,« je povedal. Predstavitve slovarja sta se med drugimi udeležila tudi predsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške Aleksandar Tolnauer in odposlanka hrvaške kulturne ministric Tamara Perišić.

STA in Agata Klinar Medaković 🇺🇦

Lažni prijatelji

V pravilno naglašeni izložbi značaj ne more biti reven

V zakladnico lažnih prijateljev, kot imenujemo enake ali podobne besede, ki v slovenščini in hrvaščini nosijo različen pomen, so novinarji Novega odmeva tudi tokrat prispevali kar nekaj zabavnih primerov. Objavljamo štiri.

Če ne bi bilo redaktorskih škarij, bi v tokratnem Novem odmevu brali o tem, da so člani nekega slovenskega društva na Hrvaškem »izstopali po revnosti, kot jo redko vidimo«. Ob takem stavku bi slovenskega bralca stisnilo pri srcu. Res mora biti hudo in kar kliče po pomoči, če je nekdo tako zelo reven, se pravi tako zelo siromašen in ubog, da izstopa po revnosti, torej siromaštvu in uboštvu! Povsem drugače pa bi bil vsak Slovenec silno ponosen na rojaka, ki je reven po hrvaško, torej »revan«, in bi daleč naokoli izstopal po marljivosti in prizadevnosti.

Anita Peti - Stantić, avtorica slovarja

Proti lažnim prijateljem v jeziku s poglobljenim branjem

- **Avtor slovarja si najbrž tako kot avtor leposlovnega dela želi, da bi bralci njegovo knjigo dobro sprejeli. Kakšnega uporabnika ste imeli v mislih, ko ste ustvarjali slovar?**

- Ko sem se lotila dela, sem imela v mislih najširši krog uporabnikov, pravzaprav vse, ki jih zanima odnos med slovenščino in hrvaščino, zato je bilo treba zajeti najbolj splošno besedišče. Pozneje sem se posebej osredotočila še na potrebe študentov slovenščine na Hrvaškem in hrvaščine na Slovenskem. Iz dostopnih učbenikov za učenje obeh jezikov sem v slovar uvrstila vse tiste besede, ki dotlej še niso bile zajete. Zdelo se mi je tudi, da bi bilo dobro upoštevati posebnosti odnosov med Slovenijo in Hrvaško, zato je veliko besed, vsekakor več kot

bi se pričakovalo v slovarju takega obsega, ki se nanašajo na turizem, navtiko, splošno medicino, kulinariko, alpinizem, botaniko in podobno. V okviru možnosti so prostor v slovarju seveda dobili tudi posebni izrazi narodne kulture na obeh straneh. Zaradi vsega tega upam, da bo slovar res uporaben za vse, ki ga bodo vzeli v roke.

- **Bodo slovarji preživeli čas naglice, površnosti in bližnjic, ko se pri sporazumevanju v drugem jeziku marsikdo zadovolji kar z uporabo instant spletnih prevajalnikov?**

- Menim, da bodo. Tako mislim ne le kot jezikoslovka in avtorica slovarja, ampak zlasti kot univerzitetna profesorica, prevajalka in mama treh otrok, ki

Anita Peti – Stantić. Foto: Krešimir Krnic

Za enega od kulturnih dogodkov, o katerem poročamo v Novem odmevu, je avtorica zapisala: »Moram **naglasiti**, da je bil res **značajan**!« Če bi dve besedi v slovenskem stavku brali po hrvaško, bi razumeli, da je dogodek avtorico navdušil in da je hotela poudariti (in ne **naglasiti**), da je bil res pomemben (in ne **značajan**)! Se pa tudi v slovenščini lahko srečamo s kom **značajnim**, če seveda govorimo o človeku z načelno držo. Tudi ob besedo **naglasiti** bomo kaj hitro trčili in jo morda celo poudarili, ko bomo govorili o **naglasu**: če bomo denimo ugotavljali, da nekdo govori slovenščino

s tujim, na primer hrvaškim **naglasom**, ali pa ugibali, kako pravilno **naglasiti** neko besedo. Če denimo pri besedi **izložba** naglasimo črko o, je jasno, da smo v slovenščini in da govorimo o zastekljenem prostoru trgovine (po hrvaško: izlog). Če pa v isti besedi **izložba** naglasimo črko i, je razumljivo, da smo v hrvaščini in da govorimo o - razstavi! Še en lažni prijatelj torej, ki je avtorico enega od člankov v Novem odmevu zapeljal, da je pisala o **izložbi** na trgu za zvonikom, pri tem pa seveda opisovala razstavo... (jpt) 🗣️

že zdaj živijo v hrvaščini in angleščini kot v svojih jezikih. Bližnjice in hitre povezave so zelo praktične, sama jih večkrat uporabim, ampak slovarji bodo preživeli, saj je v svetu vse več visoko izobraženih ljudi, in tudi mladih, ki so zainteresirani za globlje razumevanje odnosov med besedami v lastnem jeziku in v vseh jezikih, ki jih obvladajo. Ni pa nujno, da bodo to slovarji v knjižni obliki, morda prej podatkovne zbirke, organizirane na slovarski način, kot je na primer za angleščino dictionary.com. Skratka, ko potrebuješ osnovno informacijo, je spletni prevajalnik lahko zelo priročna možnost, ko gre za bolj zahtevno razumevanje, pa je prva izbira vsekakor slovar.

Pozor, lažni prijatelji!

značajan (sl.) = kdor ravna v skladu z načeli, normami, vrednotami
značajan (hr.) = pomemben

izložba (sl.) = zastekljen prostor trgovin
izložba (hr.) = razstava

naglasiti (sl.) = izgovoriti z naglasom
naglasiti (hr.) = poudariti

reven (sl.) = siromašen, ubog
revan (hr.) = prizadeven, marljiv

- **Pripadniki slovenske manjšine, ki uporabljamo oba jezika, pogosto trčimo ob lažne prijatelje, ki so za nas kar sovražniki, saj nas zlahka zapeljejo in zavedejo.**

- O tem nikoli nisem razmišljala na tak način, vendar imate popolnoma prav. To je težava. Veliko se najbrž ne da narediti, še najbolj pomaga to, kar svetujem študentom, in sicer: veliko globokega branja in veliko ozaveščanja jezikovnih situacij, v katerih se lahko damo zapeljati. Potem bo lažnega prijateljstva manj in pravega veliko več. (akm/jpt) 🗣️

Pri jezikovnih dvomih pomagata slovar in spletni portal Fran!

Oktober je izšel prenovljen in dopolnjen Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ). Zaživel je tudi novi spletni slovarski portal, imenovan po jezikoslovcu Franu Ramovšu - Fran. Na naslovu www.fran.si si jezikovno pomoč lahko priklikate 24 ur na dan!

Posodobljen slovar na knjižne police prihaja 44 let po izidu prvega in 23 let po izidu zadnjega zvezka SSKJ. Nova različica prinaša novosti, ki so nastale pod vplivom družbenih in gospodarskih sprememb, tako je v njej mogoče najti besedo evro, tajkun in evroskeptik, izraze za nove bolezni, kot sta ptičja gripa in bolezen norih krav, na novo so opredeljeni pojmi, kot so družina, ciganček, perverznejž, transvestit, slovar pa vsebuje tudi besede in besedne

zveze, ki so se v slovenskem knjižnem jeziku uveljavile v obdobju po osamosvojitvi Slovenije, denimo porjavitev, pajkice, vščekati, tris.

Google slovenskih slovarjev

Portal Fran je po besedah urednika **Kozme Ahačiča** »Google slovenskih slovarjev«, saj obsega 20 slovarjev z več kot pol milijona slovarskih opisov in lahko v eni sekundi ponudi odgovor, »ki ga uporabnik rabi in ničesar, česar ne rabi«. Portal razpolaga s šestimi splošnimi slovarji, petimi zgodovinskimi, devetimi terminološkimi in enim narečnim, na voljo pa so tudi dve svetovalnici in t.i. rastoč slovar oziroma sprotni slovar slovenskega jezika. V tem so zbrane besede, ki še niso registrirane v uveljavljenih slovarjih. (sta/jpt) 🇵🇸

Sodobni slovar slovenskega knjižnega jezika v številkah

97.669

slovarskih sestavkov obsega posodobljen slovar.

12

jezikoslovcev iz Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša je sodelovalo pri projektu.

6000

obiskov na dan beležijo na spletnem Slovarju slovenskega knjižnega jezika.

Nelektorirano

Zakaj obiskujemo pouk slovenskega jezika?

Učenci prve skupine slovenskega pouka, to so učenci, ki so se šele začeli učiti slovenščino, so na kratko, s stavkom ali dvema, opisali, zakaj obiskujejo tečaj. Odgovori so nelektorirani.

Silva: Veseli me pouk slovenskega jezika, ker se bom naučila pravilno pogovarjati. U Kostanjevici imam hišo staro 400 let, in jo bolj slabo obiskujem.

Irena: Učenje slovenščine mi se zdi zanimivo, ker raziskujem vpliv slovenskega jezika na žumberški govor. Priporočam obisk Kostanjevice. Veliko mojega raziskovalnega dela sem naredila v Sloveniji in sem navdušena s Kostanjevico. Tako tudi s Pleterjem in priporočam obisk.

Nada: Mislila sem, da znam govoriti slovensko, da se znam pogovarjati, ampak sem ugotovila da potrebujem pouk, ker ne znam slovnice. Nisem vedela da v slovenskem jeziku obstaja dvojina. Učim se, da se lahko pogovarjam s svojimi rojaki v Sloveniji.

Gordana: Vsak nov jezik je izziv. Pouk se mi zdi prenaporen in mislim da bi se doma morala več učiti, pa nimam časa.

Danijel: Jaz bom šel živeti v Slovenijo, zato se moram naučiti slovenščino.

Kristina: Moj fant je Slovenec, pa sem pogosto v Ljubljani in zato se učim slovenščino.

Danijela: Spoznala sem fanta ki je Slovenec. Nameravam živeti v Ljubljani, zato se učim slovenščino.

Oliver: Veseli me učenje še enega jezika, ker smo sosedje, pa ne razumem dovolj.

Mira: Učim se slovenščine, ker sem ulovila nekaj prostega časa za učenje, kar mi do zdaj ni bilo mogoče. In veselim se.

Učenci slovenskega pouka z učiteljico Marjo Crnković (prva z leve). Foto: akm

Grofje Celjski - slovenska rodovina, pomembni hrvaški velikaši

Izid knjige o pavlinskem samostanu v Lepoglavi in zadnja odkritja v kapeli sv. Janeza Krstnika v Hrvaškem Zagorju sta povod za obuditev spomina na grofe Celjske, najpomembnejšo plemiško in vladarsko rodbino na ozemlju današnje Slovenije, ki je imela prostrana posestva in velik vpliv tudi na Hrvaškem.

Nekdanji Žovneški gospodje so grofje Celjski postali v 14. stoletju; njihov vzpon se je začel potem, ko so se v bojih za češko krono postavili na stran Habsburžanov. V grofe so bili povzdignjeni leta 1372, v Celjske pa so se poimenovali po novem rodbinskem sedežu Celju. Za rodbino je bilo prelomno leto 1396, ko se je Herman II. pridružil križarski vojni proti Turkom in ko je cesarja Sigismunda rešil pred smrtjo na bojnem polju pri Nikopolju. V zahvalo so Celjski že naslednje leto dobili mesto Varaždin ter gospodstvi Vinico in Vrbovec, sčasoma pa še grofijo Zagorje (in naziv zagorski grofje), Medžimurje s Čakovcem ter upravo nad zagrebško škofijo in zagrebškim Gradcem. S posestvi od Malega Tabora in Krapine do Trakošćana in Lepoglave je Herman II. postal eden od najpremožnejših hrvaških velikašev.

Usodnost črne kraljice

Ko se je Sigismund leta 1405 poročil s Hermanovo hčerko Barbaro Celjsko, sta se rodbini povezali še krvno. Barbara Celjska je bila ženska lepega stasa, visoka in belopolta, a menda razvratna in častihlepna, zaradi česar je naposled končala v zaporu. V zgodovinski spomin Hrvatov se je vpisala kot črna kraljica iz Medvedgrada. Barbarina poroka s Sigismundom se je očetu Hermanu lepo obrestovala: v zameno za hčerino roko ga je Sigismund povzdignil v slavonskega in hrvaško-dalmatinskega bana. Pozneje so se Celjski krvno povezali tudi s hrvaškim plemstvom; Hermanov sin in Barbarin brat Friderik se je poročil z Elizabeto, hčerko

Rodovina grofov Celjskih se po rodbinskem drevesu nadaljuje tudi v britanski kraljevi družini. Med predniki kraljice Elizabete II. (in tudi njenega vnuka Williama) je namreč Barbara Celjska, hčerka Hermana II. in bosanske plemkinje Katarine Kotromanić. Princ William je tudi potomec ogrskega kralja Bele IV., ki je izdal Zlato bulo svobodnemu kraljevskemu mestu Gradec (Zagrebu).

Herodova pojedina: Friderik, Herman (Herod), Sigismund (Filip), Barbara Celjska (Herodiada), Saloma. Foto: P.J.

hrvaškega kneza Stjepana Frankopana. Tudi ta ljubezenska zgodba se je tragično končala, saj se je poročeni Friderik zaljubil v Veroniko Deseniško in z njo imel zunajzakonskega otroka. Ko je Elizabeta umrla v nepojasnjenih okoliščinah, so Friderika zaprli in obsodili za njen umor, Veroniko pa medtem usmrtili zaradi čarovništva. O ljubezenskem trikotniku smo podrobneje pisali v 39. številki Novega odmeva.

Ustanovitelj lepoglavskega samostana

Pavlinski samostan v Lepoglavi je Herman II. ustanovil leta 1400, nekaj let pozneje pa mu je bila prizidana cerkviča, posvečena Blaženi Devici Mariji. O povezanosti s Celjskimi še danes pričajo trije grbi Hermana II. na svodu lepoglavske cerkve. Tudi Hermanov sin Friderik in vnuk Ulrik sta bila velikodušna do lepoglavske redovne skupnosti, med drugim sta ji podarila okoliške vasi; dokumente o tem hranijo v madžarskem državnem arhivu. Konec 15. stoletja sta bila samostan in cerkev močno poškodovana med turškimi vpadi, a so ju pozneje obnovili. Po ukinitvi številnih redovniških skupnosti v času kralja Jožefa

II., so lepoglavski samostan zaprli, kompleks pa v 19. stoletju preuredili v zapor. Šele leta 2001 se je vrnil v cerkvene roke in prešel v last Varaždinske škofije. Vznemirljivo zgodovino samostana je popisal zagrebški kanonik češkega rodu Kamilo Dočkal (1879–1963). Dočkalova knjiga z naslovom Zgodovina pavlinskega samostana Blažene Device Marije v Lepoglavi je letos spomladi izšla pri zagrebškem Glasu Koncila.

Skrivnost zidnih slik v kapeli sv. Janeza Krstnika

V Ivaniću Miljanskem v Hrvaškem Zagorju, na hribčku med dvorcem Miljano in Velikim Taborom stoji kapela Sv. Janeza Krstnika. Pri nedavni obnovi kapele so se pod slojem ometa prikazale zelo lepe in dobro ohranjene zidne slike. Pripisujejo jih skupnemu delu slikarskih delavnic Mojstra Srednje Vasi pri Šenčurju in Žirovneškega mojstra. Kapelo je dal zgraditi in poslikati Friderik, in sicer potem, ko je papež Nikolaj V. pozakonil Janeza, Friderikovega in Veronikinega nezakonskega sina. Nekateri strokovnjaki, denimo Ivan Srša, menijo, da imajo zidne slike v kapeli skrit pomen. V njih naj bi razbrali zapletene odnose v celjski rodbini, pred-

vsem med očetom in sinom, Hermanom in Friderikom. Njun odnos je bil skaljen po Veronikini usmrtitvi, ki je Friderik nikoli ni odpustil očetu.

Herodova pojedina ali prikaz tragedije grofov Celjskih?

V kapeli je posebej zanimiv prizor Herodove pojedine, ki se navezuje na zgodbo o Janezu Krstniku, ki naj bi ga dal obglaviti Herod, potem ko ga je omrežila Saloma. Zidna slika prikazuje mizo, za katero ob Herodu sedijo njegov brat Filip z ženo Herodiado in hčerko Salomo. Na mizi je Krstnikova glava, ob mizi pa stoji mlad možki. Zdi se, da bi bil Herod lahko Herman, možki ob mizi Friderik, Filip in Herodiada pa Sigismund in Barbara Celjska. Ker je v luneti na čelnem zidu prikazan Veronikin robec in ker svetopisemsko Veroniko pogosto upodabljajo z Janezom Krstnikom, je morda mogoče sklepati o navezavi na Veroniko Deseniško, objokovano Friderikovo ljubezen. Če so te predpostavke točne, je nekaj simbolike tudi v izbiri kraja, na katerem stoji kapela. Ta je od Veronikinega rojstnega Desniča od-

Švod z grbi Celjskih grofov iz leta 1415. Fotografija iz knjige Zgodovina pavlinskega samostana Brezgrešnega spočetja Blažene Device Marije v Lepoglavi.

Barbara Celjska je bila 8. novembra 1414 v Aachnu okronana za rimsko-nemško kraljico. Ob 600. obletnici tega dogodka je Banka Slovenije izdala spominski kovanec v nominalni vrednosti 2 evrov. Avtorja besedila v spremnem letaku **Rolanda Fugger Germadnik** in **Milan Štruc** ob tem pišeta, da najnovejše študije kažejo bolj pozitivno kraljičino podobo: »Barbara Celjska je bila ena najnaprednejših in najbolj svobodomiselnih žensk tistega časa. Obvladala je večine diplomacije, govorila več jezikov in zagovarjala nove družbeno kulturne tokove. Zanimali sta jo tudi astrologija in alkimija.«

daljena le štiri kilometre, to območje je bilo nekoč v posesti Veronikine družine. Če to povežemo s posvetitvijo kapele Janezu (Krstniku), lahko domnevamo, da je bila kapela zgrajena v spomin na Veroniko in njenega sina Janeza.

Polona Jurinić (jpt)

Sudar in Matej Meštrović v zenitu koncertnih presežkov

Slovensko-hrvaška atrakcija v t.i. crossover glasbi Sudar Percussion ter ekscentrični pianist in skladatelj Matej Meštrović sta med poletjem nanizala vrsto odmevnih in razprodanih koncertov na Hrvaškem, pred njima so pomembni nastopi v tujini.

Glasbena zasedba je na najpomembnejših hrvaških festivalih publiki dobesedno jemala dih. Obiskovalci so domov odhajali s pozitivno energijo in nasmehom na obrazu ter z že tradicionalnim darilom – šejkerjem.

Vznemirljiva poletna turneja

Poletna turneja se je začela na odprtju Dubrovniških poletnih iger in nadaljevala s samostojnim koncertom na tem festivalu. Po Dubrovniku pa vrnitev v Zagreb in nastop na festivalu ZG KUL na jezeru Bunde. Sledili so koncerti ob koncu festivalov Brodsko kulturno poletje v Slavonskem Brodu in Ninsko kulturno poletje v Ninu ter koncert na Večerih Sv. Donata v HNK Zadar. Po kratkem premoru soturneje nadaljevali na Splitskem poletju, s koncer-

Vrhunska glasbena ekipa je posnela tudi Slovensko tolkalno simfonieto, ki obsega na novo aranžirane slovenske ljudske pesmi. Foto: www.sudarpercussion.com.

tom na čudovitem prizorišču pred splitsko galerijo Meštrović. Sledilasta koncerta na Hvarskem poletju in v Narodnem parku Krka. Za konec poletne turneje pa nastop na festivalu Špancirfest v Varaždinu.

Priprave na London in Bumfest

Septembra in oktobra sta Sudar in Matej Meštrović pripravljala nov videospot za skladbo Barbecue z zgoščenke Eat Suite in snemala Slovensko tolkalno simfonieto, ki obsega

znane slovenske ljudske pesmi v aranžmaju Mateja Meštrovića. V kratkem se jim obetajo tudi trije koncerti v londonskem studiu BBC za britansko nacionalno televizijo. Januarja bo skupina nastopila na mednarodnem festivalu tolkalnih skupine Bumfest v Sloveniji, kjer bo predstavila zgoščenko Eat Suite in dokumentarni film Sudar in dvorcu. Tako bodo zagotovo ostali v vrhunski formi tudi med zimskimi počitnicami.

Irena Šonc

Slovenski lutkarski bum od Reke do Osijeka, od Šibenika do Zagreba

Tudi letošnje poletje in jeseni skoraj ni bilo pomembnejšega festivala na Hrvaškem brez močne slovenske udeležbe. Zelo opazni so bili zlasti lutkarji: slovensko lutkovno umetnost je hrvaška publika spoznavała tako na odru kot na razstavnih panojih.

Na mednarodnem otroškem festivalu Šibenik, ki se je odvijal od 21. junija do 5. julija, je Lutkovno gledališče Ljubljana nastopilo s predstavo Vžigalnik H. C. Andersena (priredba **Andrej Rozman Roza**) v režiji **Jana Zakonjška**. V okviru programa Zvočni vrt je bila na ogled zanimiva interaktivna razstava izvirnih glasbenih inštrumentov **Petra Kusa**.

Zagrebski mednarodni festival lutkovnih gledališč PIF, ki je potekal od 15. do 20. septembra, pa je pospremila velika, lepa in zelo zanimiva razstava o 100 letih slovenske lutkovne umetnosti. To največjo razstavo v slovenski lutkarski zgodovini so si spomladi najprej ogledali obiskovalci v Ljubljani, sledila je pot v Beograd, Kotor, Budimpešto, Novi sad, Bratislavo. Avtorja razstave sta **Agata Freyer** in **Edi Majaron**. Na PIF-u sta sicer nastopila Lutkovno gledališče Maribor s predstavo Janček ježek (ta je novembra gostovala tudi v Osijeku) in Lutkovno gledališče Ljubljana s kolažem poezije in lutk Močeradek gre čez cesto; za slednjo je **Matija Solce** prejel PIF-ovo nagrado za režijo.

Tudi na reški reviji lutkovnih gledališč (3. do 10. november) sta bili na ogled dve slovenski predstavi; Mini teater Ljubljana se je predstavil s Sneguljčico bratov Grimm v režiji kultnega češkega režiserja **Mareka Bečka**, Lutkovno gledališče Maribor pa s predstavo Petelin se sestavi Daneta Zajca v režiji **Jelene Sitar Cvetko**.

Dubrovniške poletne igre

V program tega festivala - potekal je od 10. julija do 25. avgusta - so bile uvrščene tri slovenske kulturne točke.

Balet SNG Maribor je uspešno izvedel premiero Nevarna razmerja v koreografiji in režiji **Valentine Turcu** in **Lea Mujića** ter v koprodukciji mariborske baletne hiše, Festivala Ljubljana in Dubrovniških poletnih iger. Na uprizoritvah 20., 21. in 22. avgusta pred cerkvijo sv. Ignacija so nastopili baletni solisti **Anton Bogov**, **Catarina de Meneses** in **Jelena Lečić**, kostumi so bili delo **Alana Hranitelja**. Neobaročni balet Nevarna razmerja sloni na motivih istoimenskega romana Pierra Choderlosa de Laclosa, koreografiran je na glasbeni podlagi mojstrov baročne glasbe kot so G. F. Händel, J. S. Bach in A. Vivaldi.

26. julija je v atriju Knežjega dvorca znani slovenski pianist **Bojan Gorišek** (1962) izvedel dela sodobnih skladateljev E. Sattia (1866–1925) in **P. Glassa** (1937).

Gorišek velja za vodilnega izvajalca sodobne klavirske literature.

Tudi **Kvartet Tartini** je nastopil v atriju knežjega dvorca: 5. avgusta je izvedel skladbe G. Tartinija, A. Schnittkeja in D. Šostakoviča. Godalni kvartet Tartini je reprezentativni slovenski ansambel, ki je v zadnjih letih postal ambasador

slovenske kulture na domačih in tujih koncertnih odrih. Člani kvarteta se z vrhunsko izvajalsko višino ter prepričljivo muzikalno tehtnostjo naglo približujejo ravni najuglednejših svetovnih kvartetnih sestavov. Kvartet je dobitnik nagrade Prešernovega sklada za posebne dosežke na področju kulture v letu 2001.

Kulturna brzojavka

Pevec, glasbenik in pesnik **Vlado Kreslin** je 2. oktobra 2014 zagrebški publiki podaril enkratni glasbeni večer; na koncertu v Tvornici ga je spremljala skupina Mali bogovi, gosta sta bila **Neno Belan** in **Massimo**. Največ navdušenja sta poželi skladbi **Tista črna kitara** in **Namesto koga roža cveti**.

V okviru Zagrebškega filmskega festivala v kinu Tuškanac je bil 26. oktobra predvajan izjemen slovenski film Razredni sovražnik režiserja **Roka Bička**. Film je eden od treh finalistov tekmovanja EU LUX.

V zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt (MUO) je bila 14. oktobra odprta slikarska razstava Black Garden (Črni vrt) slovenskega umetnika **Iva Pranciča**, ki velja za eno od vodilnih osebnosti starejše generacije sodobnega slovenskega slikarstva.

Vasiljka Tovarloža 🇺🇦

Hrvaški ustvarjalci v slovenski kulturni ponudbi

Odmevno operno gostovanje, sveži knjižni prevodi, sodelovanje na likovnih kolonijah - to so bili presežki, s katerimi so se hrvaški ustvarjalci v zadnjih mesecih predstavljali slovenski kulturni publiki.

O bilje knjižnih prevodov - Zbirka Aleph Centra za slovensko književnost je od julija bogatejša za pesniško zbirko Predmeti; pesmi Marka Pogačarja je prevedla Barbara Pogačnik. Pri založbi Modrijan pa so poleti izdali roman sodobne hrvaške pisateljice Tatjane Gromača Božji otročki in prvenec hrvaškega pisatelja Želimirja Periša Mučenice - obe deli v prevodu Maje Novak. Založba Sanje je septembra izdala roman Oče Miljenka Jergovića v prevodu Aleksandre Rekar.

Živa književnost - Na 21. festivalu literature in glasbe, ki je v Ljubljani potekal junija, je sodeloval tudi Marko Pogačar iz Splita, eden izmed najbolj plodnih, prevajanih in nagrajevanjih hrvaških pesnikov mlajše generacije. Pogačar je sicer sin hrvaške matere in slovenskega očeta, a kot sam pravi, zaradi slovenskih korenin

posebne povezanosti s Slovenijo ne čuti, »vsaj ne večje, kot s kako drugo državo«.

Likovne predstavitve - Na junijskem 47. mednarodnem taboru likovnih samorastnikov v Trebnjem je iz Hrvaške sodelovala Katarina Krvarić. Julijske 17. mednarodne likovne kolonije v ljubljanskih Križankah se je udeležila tudi hrvaška umetnica Slavica Marin, na 10. novomeške likovne dneve pa so organizatorji povabili tudi Ivana Balaževića. V lapidariju Galerije Božidarja Jakca v Kostanjevici na Krki so septembra odprli razstavo Žerjavica - Embers hrvaškega kiparja Petra Popijača.

Mednarodni gledališki projekt - Na gradu Turnišče pri Ptujju so junija uprizorili dramsko besedilo Franca Vezele Pita. Med nastopajočimi je bil Boris Svrtan. Projekt poteka pod pokroviteljstvom občine Ptuj, Varaždin in Burghausen, vodi pa ga Samo M. Strelec.

Festivalski glasbeni vrhunci - Največji slovenski festival na prostem Lent je letos sklenila hrvaška zasedba Jinx, s koncertom na plavajočem odru na Dravi. V okviru 62. Ljubljana festivala pa je bila 7. julija

uprizorjena Wagnerjeva opera Lohengrin v produkcijo Opere HNK iz Zagreba. Dirigiral je maestro Nikša Barez. Lohengrina so v Ljubljani nazadnje uprizorili leta 1961, z Josipom Gostičem v naslovni vlogi. Med vrhunci letošnjih Dnevov stare glasbe, ki so potekali septembra na Goriškem in Komenskem krasu, je bil koncert hrvaškega organista Maria Penzarja in sopranistke Martina Klarić, na katerem sta oživelja sakralno glasbo, ki so jo v pozni renesansi izvajali na severu Jadrana.

Slovensko-hrvaške esejistične teme - Pri založbi ZRC so septembra izdali 14. knjigo zbranih del Edvarda Kocbeka Dnevnik 1934; tudi ti dnevniški zapiski so nastali predvsem v Varaždinu (o Kocbekovem hrvaškem obdobju smo obširneje pisali v 52. številki Novega odmeva). Pri isti založbi je jeseni izšla monografija Poimenovanja Piranskega zaliva avtorjev Draga Kladnika, Primoža Pipana in Primoža Gašperiča. V knjigi med drugim izvemo, kako in zakaj se je skozi čas (pre)imenoval zaliv ob Piranu, ki je v ospredju dve desetletji trajajočega mejnega spora med Slovenijo in Hrvaško. (jpt)

Borštnikov prstan v prave roke, nagrajenec je Vlado Novak

Maribor letos praznuje 850. obletnico prve zgodovinske omembe, v tem mestu bodo kmalu slavili tudi stoletnico gledališkega delovanja. Jeseni - med 17. in 26. oktobrom - pa je štaterska prestolnica že 49. postala dom Borštnikovega srečanja.

Zametki festivala segajo v teden slovenskih gledališč, ki so ga prvič pripravili leta 1966; zdajšnje ime je dobil leta 1970, ko so prvič podelili Borštnikove nagrade in Borštnikov prstan.

Geslo festivala: Igrajmo se!

Letošnji festival se je odigral pod sloganom Igrajmo se. Da bi uresničili program, so si po besedah umetniške direktorice Alje Predan, morali izboriti solidno finančno osnovo, kar pa je bila velika težava: »Na skoraj vsakemu koraku – šentflorijanstvo. Kaže, da pojava ni mogoče izkoreniniti čez noč, bojim se da ga sploh ni mogoče

izkoreniniti. Ker je temeljna identiteta os naroda, brez katere bi se utopili v povprečju evropskosti. Tako je poleg Slavija Žižka in pehtranove potice vsaj še šentflorijanstvo naša narodna specialiteta.« Kljub težavam festival postaja pomemben evropski dogodek. Letos ga je odprlo znamenito berlinsko gledališče Volksbuehne, udeležili so se ga tudi sloviti madžarski režiser Bela Pinter, legenda sodobnega flamenka Israel Galvan, nestor katalonske gramatike Josef Maria Benet i Jornet in znameniti madridski dramatik Juan Mayorga.

Kako so se igrali?

Na festivalu se je zvrstilo okoli šestdeset dogodkov, od razstav do simpozijev, med njimi simpozij ob 100. obletnici rojstva Vitomila Zupana. Tekmovalni program je oblikovala selektorica Amelia Kraigher, ki je izbrala enajst predstav desetih slovenskih gledališč. Nekatera imena so že stalnica: Mateja

Letošnji dobitnik Borštnikovega prstana Vlado Novak. Foto: BS

Koležnik, Jernej Lorenci, Ivica Buljan. Ob njih so se v izbor uvrstili kar

Dovršenih ljubezenskih verzov in izjav manjkalo

Na sobotni sončni predjesenski dan, 20. septembra, me je najprej očaralo mesto Samobor, ki je uspelo združiti slikovito podobo starega mestnega jedra s sodobnim urbanim utripom, posebno doživetje pa je bil poklon ob Ljubičinem grobu.

Kamniti zid ob župnijski cerkvi nosi kar dvojni simbolni pomen, saj združuje verze hrvaških pesnikov na eni strani z imeni hrvaških padlih braniteljev na drugi strani, kar daje hrvaški nacionalni identiteti zelo veličasten okvir. Vsekakor oboje, združeno na kamnitem zidu, deluje zelo impresivno. Lepo so me presenetili v kamen vklesanimi verzih, ki neposredno nagovarjajo in budijo človekovo občutljivost, toliko bolj, ker v kamen klešejo verze gostujočih pesnikov tudi na mednarodnem pesniškem srečanju v beneškem mestecu Caorle, kjer sem gostovala pred tremi leti. Letošnja Vrazova Ljubica je bila jubilejna, saj je že 25. po vrsti, kar dokazuje, da gre za močno organizacijsko hotenje in veliko priljubljenost prireditve med hrvaškimi pesniki. Vse čestitke organizatorjem, ki se izkazujejo kot odlični gostitelji. Še več, ravno letos so dogajanje uspeli razširiti, in sicer s tem, da so v prireditve vključili tudi samoborske gi-

Ines Cergol na Ljubičinem grobu. Foto: PUO Samobor

mnazijce s simpatično potezo zapisovanja ljubezenskih izjav in verzov na Ljubičine razglednice, ki jih bodo organizatorji odposlali na izpisane naslove, in s Trgovnjo knjig, razobešenih na vrvicah pred Ljudsko

nagrado Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije za najboljšo uprizoritev pretekle sezone.

Prstan je eden in edini

In končno dobitnik Borštnikovega prstana: to je postal **Vlado Novak**, rojen v Mariboru leta 1952. Prvo vlogo v poklicnem gledališču je odigral v mariborski drami leta 1972. Postal je eden izmed najvidnejših slovenskih gledaliških in filmskih igralcev. Nagrad mu ne manjka, od Prešernovega sklada do sedem nagrad strokovne žirije Borštnikovega srečanja. Borštnikov prstan pa je samo eden in samo enkrat. Bil je že čas, da ga dobi Vlado Novak. Čestital sem mu z besedami: »Končno je prstan pristal na pravi roki.« Tako, zavese so padle in še eno Borštnikovo je končano. Verjamem, da so se že začele priprave za jubilejni petdeseti (in moj 45.) festival. Zato predragi Borštnikovci, predrzno in smelo pičite še naprej, da bomo kot doslej uživali v estetskih presežkih.

Ivica Kunej

Ines Cergol je tretja slovenska pesnica, ki je sodelovala na prireditvi Vrazova Ljubica v Samoboru. K sodelovanju jo je povabil Svet slovenske nacionalne manjine Mesta Zagreba. Pred njo sta slovensko pesništvo na prireditvi v poklon Stanku Vrazu in njegovi samoborski muzi Ljubici Cantilly zastopala **Maja Gal Štromar** in **Aleš Šteger**. Udeleženci morajo posebej za to prireditev ustvariti pesem; Ines Cergol je spesnila in na prireditvi recitala pesem Kamnita rozeta. Prosili smo jo, da svoje vtise strne za bralce Novega odmeva.

univerzo, kar je popestrilo dogajanje pred samim bralnim nastopom.

Enakopravnost v poeziji

Branja ljubezenske poezije se je udeležilo več kot 40 pesniških peres, kar je pričaralo enkratno vzdušje, zahvaljujoč tudi prijaznemu moderiranju, elegantni navzočnosti letošnje »Ljubice« z naslovnice zbornika lanske prireditve, mladenki **Stefani Filipič**, ki je vsakemu od udeležencem podarila zbornik in zeleno keramično jabolko, in odlični glasbeni spremljavi tria Cantilly, kot tudi ambientu Galerije Prica, ki mu je poseben slavnostni ton dala razstava slik **Emanuela Vidovića**, in seveda razstavi »Tragom intimne« skupine Pir v pritličju zgradbe. Večina udeležencev pa je pogrešala medijsko pokrite prireditve (lahko jo imenujemo kar multimedijaska in slavnostna), ki si tudi v širši javnosti zasluži večjo pozornost, saj je uspela združiti vrhunske glasbenike, vrhunskega slikarja in kar nekaj vrhunskih hrvaških poetov. Večer se je zaključil s skupno večerjo v Krčmi Gabrek, kjer sem imela priložnost spoznati vsaj nekaj hrvaških pesnikov omizja. Čeprav je organizacija prireditve ženska domena, me je prijetno presenetil moški delež udeležencev. Lahko bi rekla, da je šlo za enakovredni kvoti, pogrešala sem le mlade pesnice in pesnike, ki gotovo v zakladnico ljubezenske poezije vnašajo sveže verze. Vsekakor pa dovršenih verzov ni manjkalo.

Ines Cergol

Poslovil se je Žarko Petan

Žarko Petan (27. 3. 1929–2. 5. 2014), pisatelj, dramatik, publicist in režiser, se je uvrščal med tiste redke sodobnike, ki jih je poznal tako rekoč vsak pismeni Slovenec. Če ne zaradi njegove dramatike ali uspelih režij, pa zaradi pikrih aforizmov.

Fotomontaža iz leta 1991, iz knjige *Pred nami potop*.

Petanov oče Josip je pred 2. svetovno vojno v Zagrebu vodil tako imenovano Veliko kavarno, v kateri je bilo več kot sto zaposlenih, in hotel Milinov, današnji hotel Dubrovnik. Zato je tudi Žarko del svojega otroštva in mladosti preživel v Zagrebu. V svoja otroška leta, zlasti odnos z očetom in družbene okoliščine tistega časa, se je Petan zazrl v biografskem delu, ki je posthumno, letos oktobra, izšlo pri Mladinski knjigi pod naslovom *Hotel Dubrovnik*.

Spomine na obdobje druge svetovne vojne, ko je v Zagrebu obiskoval gimnazijo, je Petan že pred leti za časnik *Družina* strnil takole: »Mama in starejši brat sta po kapitulaciji Italije pred čedalje hujšim ustaškim nasiljem zbežala v Trst, tja je iz

Maribora pobegnil tudi oče, mene pa sta spravila v internat *Školske braće*, k redovnikom. Čeprav nismo bili verna družina, je mama dejala, da pri redovnikih ne morem dobiti napačne vzgoje. Dvakrat na teden smo bili gojenci pri Stepinčevi maši v posebni kapeli na Kaptolu.«

Petan je bil gost Slovenskega doma 20. decembra 1996, takrat je bil direktor RTV Slovenija. Udeležil se je slovesne predstavitve prve številke *Novoga odmeva*. »Razpoloženje je doseglo vrhunec, ko je besedo prevzel naš gost Žarko Petan. Spomnil se je let, ki jih je preživel v Zagrebu, in članov Slovenskega doma – Nučiča, Podgorske in drugih – s katerimi se je družil.« Tako smo poročali v drugi številki *Novoga odmeva*. Zapisali smo še, da je ob tej priložnosti interpretiral nekaj svojih aforizmov. (pj/jpt) 🗨

Aforizmi Žarka Petana

Ljubezen je bolezen, za katero največkrat zbolijo zdravi.
Ljubezen je epidemija za dva.
Ljubezen je kratek stik med dušo in razumom.
Ljubezen je prisilni jopič za srce.
Ljubezen je komedija o Romeu in Juliji.
Ljubezen je slepa pega z občasnimi prividi.
Ljubezen je nekaj najbolj čudovitega, kar se ti lahko ne zgodi.
Za evropsko kvaliteto življenja se ne moreš boriti z balkansko mentaliteto.
Problem Slovenije niso ne komunisti ne klerikalci, ampak Slovenci.
V Sloveniji je na žalost veliko več Slovencev kakor Slovencev.
Enoumje je v umetnosti prav tako nevarno kakor v politiki.
Verodostojnost laži raste z oddaljevanjem od resnice.
Manjšina ima prav takrat, kadar je v večini.
Bolj mi je všeč konfederalni duet kakor federalni sekstet.

*Aforizmi iz knjige *Pred nami potop* iz leta 1992.*

Ako vam zatreba simbular

Satira – rugalica na sve mnogobrojnu upotrebu simbola i kratica i upozoravanja na njih u tekstovima. Evo, kako bi izgledao tekst, kojeg možemo riješiti samo uz pomoć SIMBULARA – knjige simbola i kratica.

»IMŽ da putem SZK riješimo pitanje sa HUB, a da se uključimo u EL kao MSNZ te da u tome prednjači HZJZ i ugledamo se u tom smislu na HNS, a u čemu nam daje podršku HNS u političkom pogledu te da nećemo trebati pomoć HCK-a.«

Pa na zdravlje, evo prijevoda

»Ispunite mi želju da putem Službe za korisnike riješimo pitanje sa Hrvatskom udrugom banaka, a da se uključimo u Europsku ligu kao Manevarska struktura narodne zaštite, te da u tome prednjači Hrvatski zavod za javno zdravstvo i ugledamo se u tom smislu na Hrvatski nogometni savez, a u čemu nam daje podršku Hrvatska narodna stranka u političkom pogledu te da nećemo trebati pomoć Hrvatskog crvenog križa.«

Vaš satiričar, rugalac: Sn Jn. 🗨

Ne pozabimo slovenskih jedi

Za praznike pečena raca in hruške z orehi ali čokoladnim prelivom

Za božično-novoletne praznike se razvajajte s pečeno raco in posladkajte s hruškami, ki niso odlične samo kot surov sadež, temveč tudi v solatah in žitnih jedeh, in se posebej lepo ujemajo s skuto, medom, sladoledom ali orehi.

Vsa perutnina ima nežno sočno meso, ki pa ga je treba pripraviti, da se med peko ne izsuši. Pečeno raco (kot tudi piščanca, gos ali fazana) običajno razrežemo na 8 kosov: dva kosa belega mesa s prsi, dve peruti z nekaj prsnega mesa, dve bedri, dve stegni, tako da je za vsakega nekaj dobrega.

Nasveti za sočno račko

Meso ostane sočno, če perutnino najprej zapečemo na močnem ognju ali v vroči pečici, nato pa temperaturo znižamo in počasi pečemo ali dušimo do mehkega. Koža bo posebej lepo zapečena in hrustljava, če bomo proti koncu pečenja za nekaj minut zvišali temperaturo pečice, kožo pa premazali s soljeno vodo ali mešanico vode in medu.

Tudi nadev pripomore k sočnosti in aromatičnosti mesta; namesto klasičnega mesnega, riževega ali kruhovega nadeva lahko za spremembo pripravimo sadnega (iz jabolk, hrušk, pomaranč) ali zelenjavnega (iz korenčka, zelene, brokolija, cvetače, stročjega fižola).

Gos in raca imata tudi precej maščobe, ki se med pečenjem izcedi. Zato so zelo primerna in priljubljena priloga mlinci, ki jih najprej blanširamo v slanem kropu, nato pa odcejene prelijemo z mesno maščobo.

Raca z višnjami ali češnjami

Potrebujemo: 1 raco, težko od 1,5 do 2 kg, 100 g masla, sol, poper, 200 g izkoščičenih višenj ali češenj, 1 dl višnjevega likerja.

Priprava: Raco operemo, očistimo in osušimo. Premažemo jo z maslom, posolimo in popoprmo z zunanje in notranje strani, položimo v pekač in damo v pečico, segreto na 220 stopinj. Po 10 minutah temperaturo znižamo na 200 stopinj. Raco pečemo

eno uro, da je hrustljivo zapečena. Potem naj 10 minut počiva, da se malo ohladi. Med tem damo v ponev grobo sesekljane višnje ali češnje, dodamo liker in premešamo. Raco razrežemo in položimo na pladenj. Zraven postrežemo sadno omako in pire krompir, ki je odlična priloga.

Hruške z orehi in skuto

Potrebujemo: 3 hruške, 250 g skute, 12 - 15 orehovih jdr, malo mleka, sol.

Priprava: Skuto razmešamo z mlekom in malo posolimo. Oprane hruške prepolovimo, izdobljemo peščiča in napolnimo jamice s skuto. Nanje položimo orehova jdrca. Lahko postrežemo kot samostojno jed, s prepečencem ali kruhom za zajtrk ali večerjo.

Hruške s čokoladnim prelivom

Potrebujemo: 2 - 3 hruške, 300 g sladoleda (okus po želji), 100 g temne čokolade.

Priprava: Čokolado z dodatkom dveh žlic vode raztopimo v vodni kopeli. Že prej očiščene in prepolovljene hruške (odstranimo tudi peščiča) položimo na desertne krožnike, dodamo sladoled in vse prelijemo s pripravljeno raztopljenjo temno čokolado.

Ivanka Nikčević

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.

Če kupuješ, česar ne potrebuješ, boš prodajal, kar potrebuješ.

Če ne moreš delati to, kar želiš, želi to, kar moreš delati.

Če ne moreš pomagati, vsaj ne zaviraj.

Če ne znaš pametno govoriti, pametno molči.

Če si srečen, delaj, da srečen ostaneš; če si nesrečen, delaj, da srečen postaneš.

Kratka zgodovina Slovenskega doma, Zagreb

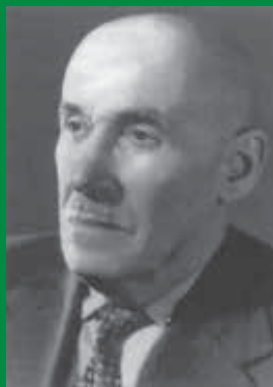
Prelomno leto 1929

Priljubljeni odbor za ustanovitev društva naprednih Slovencev v Zagrebu je potekal 2. oktobra 1929 v prostorih zagrebške izpostave ljubljanskega dnevnika Jutro na Gundulićeve ulici 29. Že mesec dni pozneje, 9. novembra 1929, so županijske oblasti potrdile pravila delovanja Narodne knjižnice in čitalnice (NAKIČ). Ta datum štejejo za rojstni dan društva.

Prva dvanajsterica

Za očeta društva štejejo profesorja na zagrebški veterinarski fakulteti dr. Frana Zavrnik, ki je zbral rojake in bil prvi predsednik NAKIČ-a. Med ustanovitelji so bili še dr. Boris Zarnik, dr. Avgust Arselin, dr. Fran Kogoj, dr. Robert Zalokar, Radoje Hudoklin, Vladimir Vaupotič, Janko Mešiček, Hugo Rumpret, Franc Zdolšek, Hinko Nučič in Garšelin (ime ni znano).

Več imen istega društva

Zaradi nove jugoslovanske uredbe o knjižnicah in čitalnicah je društvo leta 1936 spremenilo pravila delovanja in se preimenovalo v Narodni dom. Po drugi svetovni vojni je postalo Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, po osamosvojitvi Hrvaške pa Slomškovo prosvetno društvo Slovenski dom. Od leta 1994 je spet v veljavi ime KPD Slovenski dom.

Zgodovinski stebri

Po Franu Zavrniku so društvo vodili še dr. Boris Zarnik, Hinko Nučič, Franjo Štamberger, Milan Rogič, Niko Sever, Silvan Dolničar, dr. Fran Rapotec, Janko Gruden, Vilim Čehovin, Josip Bertok, Vladimir Jugovič, Boško Čušin, Bogdan Rupnik in kot v. d. predsednika Martina Koman. Leta 1994 je bil za predsednika Slovenskega doma izvoljen Darko Šonc.

Temni oblaki v času NDH

Samo enkrat je društvo za kratek čas ugasnilo, a samo formalno. To je bilo v času NDH, ko je bilo delovanje društva prepovedano. V tem obdobju so društvene prostore na Tomislavovem trgu 19 uporabljali kot zavetišče za slovenske izgnance, tam je bila ohranjena tudi knjižnica in dokumentacija društva. Najemniko je plačeval član društva, zagrebški tovarnar Vilim Bizjak

Jezik, kultura, identiteta

Stalnica v delovanju društva sta izposoja knjig, zborovsko petje in kulturna dejavnost. V zadnjem obdobju so v ospredju predavanja in razstave, veliko je gostovanj, živahno delujeta duhovna sekcija A. M. Slomšek in kreativna sekcija Šopek, že dve desetletji poteka pouk slovenščine. Društvo je izdalo več knjig, glasilo Novi odmev izhaja od leta 1996.

Nekoč slovensko vlemesto

Ob ustanovitvi je imelo društvo 1.023 članov, danes jih ima okrog 800. Tudi podoba mesta je danes drugačna. Ob štetju prebivalstva leta 1931 je 20 tisoč Zagrebčanov kot materni jezik navedlo slovenščino, Zagreb je veljal za tretje ali četrto največje slovensko mesto. Po zadnjem popisu prebivalstva leta 2011 v celi Hrvaški živi 10517 Slovencev, v Zagrebu le še 2132.

Angažirano, a nepolitično

Ob razmahu strank, nacionalnih in drugih političnih gibanj v 90. letih se je Slovenski dom še trdneje oklenil svojega poslanstva: prosvete in kulture. V družbeno dogajanje se vključuje kot močna in ugledna manjšinska organizacija, ki si prizadeva za spoštovanje človekovih pravic, strpnost in sožitje med narodi ter prijateljske odnose med Slovenijo in Hrvaško. (jpt)

